

KAITSEMINISTEERIUM

Rahvusvahelised operatsioonid

ja Eesti osalemine neis alates 1995 aastast

© Kaitseministeerium

Käesoleva väljaande kirjastamisõigused kuuluvad kaitseministeeriumile.

Väljaande mehaaniline või elektrooniline reprodutseerimine või muul viisil paljundamine, s.h fotopaljundus, kontaktkopeerimine ärilistel eesmärkidel on keelatud.

Koostanud: Kaitseministeerium, operatsioonide ja kriisireguleerimise ning poliitika planeerimise osakond.

Kujundus: Disainikorp • Trükk: Kroonpress

Fotod: Kaitseministeerium, Kaitsejõudude Peastaap, Rahuoperatsioonide Keskus. 2007

RAHVUSVAHELISED OPERATSIOONID

ja Eesti osalemine neis alates 1995 aastast

KAITSEMINISTEERIUM

Eesti osaleb rahvusvahelistel operatsioonidel alates 1995. aastast. Võib tekkida küsimus, miks viibivad sajad Eesti sõdurid relv käes võõral maal. Liigagi hästi on veel paljudel meeles Afganistani sõda aastatel 1979–1989, kus võõral maal võõra väe mundris sõdisid ka Eestist pärit poisid. Täna seisab Eesti sõdur taas Afganistanis. Kas ajalugu on kordunud? Siiski mitte. Kaitseväelased on täna operatsioonipiirkondades okupeerijate asemel kohalikke toetavas rollis. Kui palju elusid on säästetud tänu meie kaitseväelaste panusele turvalise ja stabiilse keskkonna loomisel erinevates operatsioonipiirkondades, jääb teadmata. Kõigil Eesti osalusega operatsioonidel on ÜRO heakskiit ja kohaliku valitsuse palve meie osaluseks.

Eesti osalus rahvusvahelistes operatsioonides on olulisim panus koostöösse NATO ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega. Väikeriigi kohta on Eesti sõjaliste välisoperatsioonide skaala üpris lai. Eesti jaoks on prioriteetne NATO operatsioon ISAF Afganistanis, kuna tegemist on ka NATO jaoks olulisima operatsiooniga. Seejuures asub suurem osa Eesti kontingendist just rahutus Lõuna-Afganistanis ning sealne Eesti jalaväekompanii on seotud otsese lahingutegevusega. NATO raames osaleme ka rahutagamisoperat-

sioonil Kosovos ning kohalike ohvitseride väljaõppemissioonil Iraagis.

Kuulumine Euroopa Liitu paneb meile moraalse kohuse osaleda Euroopa Liidu operatsioonidel. Osaledes Bosnias Euroopa Liidu suurimas sõjalises operatsioonis ALTHEA ning panustades ELi lahingugruppidesse, oleme ka seda ülesannet täitnud.

Osalemine NATO ja ELi sõjalistel operatsioonidel ei välista vajadusel osalemist ka *ad hoc*-koalitsioonides koos meile oluliste partneritega. Operatsioon Iraagis on üheks selliseks näiteks. Unustatud ei ole ka ÜROd, kelle missiooni koosseisus teenivad Lähis-Idas Eesti sõjalised vaatlajad.

Lisaks etteplaanitud operatsioonidele on kaitseväl nüüd ka osalus NATO ja ELi kiirreageerimisjõududes, mis võimaldab neil reageerida tekkivatele kriisidele tänapäeva kiires maailmas, sealhulgas ka kollektiivse enesekaitse kiireks rakendamiseks.

Ehkki Eesti sõjaline jõud ei ole maailmas just ülearu suur, oleme aastatega tõestanud end kindla ja usaldusväärse partnerina, andes oma panuse julgeoleku tagamisse maailma eri piirkondades.

Eesti sõdur on näidanud end operatsioonidel igati heast küljest, saades suurepäraseid hinnanguid kõigilt meie sõjalistelt partneritelt. Ehkki operatsioonidel osaleb vaid väike osa meie kaitseväest, on see osa kõige nähtavam ja kujundab suuresti ka Eesti mainet.

Kaitseväelasele on operatsioonidel osalemine loomulik osa teenistusest. Operatsioonidel osalejad ei ole eraldiseisev kitsas kildkond, vaid läbilõige Eesti kaitseväest. Operatsioonide mehitamisega tegelevad lisaks täiskutselisele Scouts-pataljonile ka teised kaitseväe üksused. Ennast on õigustanud operatsiooniüksuste moodustamine reservväelaste baasil, kes on näidanud oma head taset. Kaitseliit on komplekteerinud operatsiooniüksusi Bosnia, Kosovo ja Euroopa Liidu Põhjala lahingugrupi tarvis.

Operatsioonidel osalenud sadade kaitseväelaste kogemusi on edukalt rakendatud kaitseväe arendamisel. Eesti kaitseväe väärtuslikem ressurss on seal teenivad inimesed. Seetõttu on tähtis, et nende hulgas oleks võimalikult palju reaalse kogemusega kaitseväelasi. Operatsioonikoge-

musega inimestest on Eesti riigil kasu nii kaitseväes teenistuses kui ka reservis olles.

Samas oleme me edu eest maksnud ka kõrget hinda. Alates 2003. aastast oleme välisoperatsioonidel hukkunutena kaotanud neli kaitseväelast, haavata on saanud ligi 40 meest ja naist. 2004. aasta 28. veebruaril hukkus Bagdadis isevalmistatud lõhkekeha plahvatuses nooremseersant Andres Nuiamäe. Sama aasta 25. oktoobril hukkus Bagdadis pommiplahvatuses vanemveebel Arre Illenzeer. 2007. aasta 23. juunil hukkusid Afganistanis Helmandi provintsis raketirünnakus kaks Eesti demineerimismeeskonna võitlejat – seersant Kalle Torn ja nooremseersant Jako Karuks.

Eesti julgeolek on otseselt seotud rahvusvahelise julgeolekukeskkonna arengutega. Osalus rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel aitab seda otseselt tugevdada – aidates teisi riike, võime olla kindlad, et vajaduse korral tulevad liitlased appi ka Eestile. Operatsioonidel omandatud poliitiline usaldusväarsus ja sõjalised kogemused on Eesti riigi kaitseks hindamatu väärtusega.

MIKS

EESTI OSALEB RAHVUSVAHELISTEL OPERATSIOONIDEL?

Iseseisvusest tulenevate hüvede nautimise kõrval on ühel demokraatlikul riigil enesestmõistetav omada rahvusvahelisel areenil ka kohustusi. Kuulumine Euroopa Liitu ja NATOsse on meie julgeolekut maailmas oluliselt suurendanud. Sellegipoolest ei tähenda see, et me võiksime rahulikult, käed rüpes, ilma omapoolsete panuseta nende organisatsioonide liikmestaatus nautida. Võrdväärse liikmena rahvusvahelisse kogukonda kuulumine nõuab ka omapoolset osalust rahvusvaheliste kriiside ohjamises ja rahu tagamises.

Eesti mõtestab oma julgeolekut julgeoleku jagamatus printsiibi kaudu. Meie julgeolek on otseselt seotud rahvusvahelise julgeolekukeskkonna arengutega. Edu välismissioonidel on Eesti jaoks elulise tähtsusega, kuna see mõjutab nii meie kui ka meie liitlaste julgeolekut, aga ka meie oluliste rahvusvaheliste organisatsioonide positsiooni maailmas.

Eesti osalus rahvusvahelistes operatsioonides on olulisim panus koostöösse NATO ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega. Meie rahvusvaheline maine julgeolekukoostöö partnerina sõltub otseselt riigi valmisolekust ning võimest panustada NATO, ÜRO ja Euroopa Liidu operatsioonidesse. Eesti panus rahuoperatsioonidesse on aasta-aastalt kasvanud.

Vähem tähtis ei ole demokraatliku riigi moraalne kohus aidata oma panusega rahuoperatsioonidesse neid riike ja rahvaid, kes end ise aidata ei suuda või kellelt see võime on jõuga võetud. Eesti, mida totalitaarne riik on kaua okupeerinud, oskab hinnata vabaduspüüdlusi ja inimõigusi.

Eesti kaitseväge ülesehitamist alustati 1991. aastal sisuliselt nullist. Operatsioonidel osalenud kaitseväge laste kogemused on osutunud asendamatuks ja vajalikuks oskusteabeks Eesti kaitseväge arendamisel.

1995. aastast kuni tänaseni on erinevatel operatsioonidel osalenud rohkem kui 1800 Eesti kaitseväge last. Eesti on kogunud märkimisväärsel hulgal missioonikogemusi alates 1995. aastast, kui alustasime osalemist rahuvalveoperatsioonis Horvaatias. Peale selle on Eesti osalenud erinevatel rahvusvahelistel operatsioonidel Bosnias, Koso-

vos, Liibanonis, Afganistanis ning Iraagis. Rahvusvaheliste operatsioonide vallas teeb Eesti tihedat koostööd eelkõige Suurbritannia, Taani ja USAga.

Kaitseväge laste lähetamine missioonipiirkondadesse toimub vastavalt põhiseadusele Riigikogu otsuse alusel. Parlamendi ülesanne on otsustada, millistel operatsioonidel, kui suure kontingendiga ja kui kaua kaitseväge osaleb. Kõikidel operatsioonidel, kus Eesti kaitseväge last osalevad, on olemas ÜRO Julgeolekunõukogu mandaat ning kohaliku valitsuse palve meie osalemiseks.

KUIDAS EESTI OTSUSTAB?

Põhiseaduse §128 alusel otsustab Riigikogu kaitseväge kasutamise Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel.

Põhiseaduse § 128 lg 1: Riigikogu kuulutab Vabariigi Presidendi ettepanekul välja sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni ning otsustab kaitseväge kasutamise Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel.

See säte annab parlamendile otsese kontrollifunktsiooni kaitseväge kasutamise üle. Täpsemalt reguleerib kaitseväge kasutamist rahvusvahelise sõjalise koostöö seadus.

Seadus jagab Eesti kaitseväge osaluse sõjalistes operatsioonides sisuliselt kaheks: operatsioonid, mille aluseks on kollektiivse enesekaitse leping ja muud operatsioonid. Ainsaks kollektiivse enesekaitse lepinguks, millega Eesti on ühinenud, on

Põhja-Atlandi ehk Washingtoni leping, mille liikmeks Eesti astus NATO-ga liitudes. Põhiseadus nõuab mõlemal juhul kaitseväge kasutamiseks Riigikogu otsust.

Kollektiivse enesekaitse korral on seaduse kohaselt vajalik kollektiivse enesekaitse lepingu ratifitseerimine Riigikogu poolt. Riigikogu ratifitseeris Põhja-Atlandi lepingu 10. märtsil 2004. aastal. Põhja-Atlandi lepingu artikli 5 kohaselt käsitletakse relvastatud rünnakut ühe või mitme lepinguosalise vastu Euroopas või Põhja-Ameerikas rünnakuna nende kõigi vastu. Artikkel 5 on NATO nurgakivi, mis paneb alliansi liikmete kohustuse osaleda teis(t)e lepinguosalis(t)e vastu sooritatud rünnaku tõrjumises. Samas ei piisa konkreetsel kollektiivse enesekaitse operatsioonil osalemiseks ainult ratifitseeritud välislepingust, vajalik on ka Vabariigi Valitsuse otsus kaitseväge kasutamiseks. Ilma ratifitseeritud kollektiivse enesekaitse lepinguta otsustab Riigikogu kaitseväge kasutamise kollektiivse enesekaitse operatsioonis *ad hoc* põhimõttel eraldi.

Teistmoodi on lugu kaitseväge kasutamisega kollektiivse enesekaitse lepinguga hõlmamata sõjalistes operatsioonides. Sellised on sõjalised operatsioonid, mida viiakse läbi ÜRO põhikirja VI ja VII peatükis sätestatu alusel rahu ja julgeoleku säilitamise või taastamise eesmärgil, ning muud sõjalised operatsioonid, mis on kooskõlas rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud tavade ja põhimõtetega. Mittejuriidilises keeles nimetatakse neid enamasti rahuvalve- või rahutagamisoperatsioonideks. Lihtsuse mõttes võib neid operatsioone nimetada artikliga 5 hõlmamata

operatsioonideks. Selliste operatsioonide tarvis vajab kaitseväge eraldi Riigikogu mandaati, milles on sätestatud kaitseväge kasutamise operatsioon, mandaadi kestus ning operatsioonis osalevate kaitseväelaste piirarv. Seega on kaitseväge osalus rahuaegsetel rahvusvahelistel operatsioonidel allutatud rängele parlamentaarsele kontrollile, kuna Riigikogu võib alati kaitsevägele antud mandaadi tühistada.

Et Riigikogu otsuse menetlemine on pikk protsess, võimaldab rahvusvahelise sõjalise koostöö seadus anda rahvusvaheliste organisatsioonide (nagu NATO ja Euroopa Liit) kiirreageerimisjõudude koosseisu panustatavatele kaitseväge üksustele nn. tühja mandaadi. Sellisel juhul otsustab Riigikogu, millisel ajavahemikul võib kindlaksmääratud kaitseväge üksus osaleda sõjalistes operatsioonides eespool mainitud kiirreageerimisjõudude koosseisus. Seni on Riigikogu sellise mandaadi andnud NATO reageerimisjõudude NRF (NATO Response Force) koosseisu panustatud kaitseväge üksustele, ent reaalselt ei ole need üksused pidanud sõjalistes operatsioonides osalema.

Kindlaksmääratud operatsioonides osalemiseks ega ka tühja mandaadi puhul ei piisa ainult Riigikogu otsusest kaitseväge kasutamise kohta. Korralduse operatsioonis osalemiseks annab kaitseminister oma käskkirjaga kooskõlastatult välisministriga. Kollektiivse enesekaitse operatsioonide korral, mil Riigikogu ei ole kaitseväge üksusele konkreetset mandaati andnud, annab kaitsevägele korralduse operatsioonis osalemiseks Vabariigi Valitsus kaitseministri ettepanekul.

OTSUSTUSPROTSESS LÜHIDALT [RAHUTAGAMISOPERATSIOONID]:

1. Riigikogu annab rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduse alusel kaitseväge üksusele mandaadi osaleda kuni X arvu kaitseväelasega kindlal ajavahemikul sõjalises operatsioonis ühes või mitmes kindlaksmääratud riigis. Otsuse aluseks saab olla kas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon või vastava riigi palve.
2. Kaitseminister saadab käskkirja Eesti üksuse kasutamise kohta kooskõlastamiseks välisministrile.
3. Välisminister kooskõlastab kaitseministri käskkirja.
4. Kaitseminister annab käskkirjaga kaitseväge üksusele korralduse alustada osalemist sõjalisel operatsioonil.

KOLLEKTIIVSE ENESEKAITSE [NT NATO ARTIKLI 5] OPERATSIOONID:

1. Riigikogu ratifitseerib kollektiivse enesekaitse lepingu või võtab vastu otsuse osaleda kollektiivses enesekaitstes.
2. Vabariigi Valitsus otsustab kasutada kaitseväge kollektiivse enesekaitse operatsioonil.

OPERATSIOONIDEL OSALEMINE

Operatsioon	Mille raames	Riik	Üksused	Arv
ISAF – <i>International Security Assistance Force</i>	NATO	Afganistani Islamivabariik	staabiohvitserid perrooniteenindusmeeskond jalaväekompanii lähikaitsemeeskond logistiline toetusüksus	120
OIF – <i>Operation Iraqi Freedom</i>	Rahvusvaheline koalitsioon	Iraagi Vabariik	staabiohvitserid jalaväerühm	36
NTM-I – <i>Nato Training Mission Iraq</i>	NATO	Iraagi Vabariik	staabiohvitser	1
KFOR – <i>Kosovo Force</i>	NATO	Serbia Vabariik, Kosovo	staabiohvitserid jalaväerühm	30
EUFOR-ALTHEA	Euroopa Liit	Bosnia ja Hertsegoviina	staabiohvitserid	3
UNTSO – <i>United Nations Truce Supervision Organization</i>	ÜRO	Liibanon, Süüria	sõjalised vaatlejad	2
Kokku				192

OPERATSIOONIDE KRONOLOOGIA

KESTVAD OPERATSIOONID

AFGANISTAN

Jalaväekompanii ESTCOY 5

ESTMP CPT-4

(sõjaväepolitsei lähikaitsemeeskond)

KAIA CST-8 (Kabuli lennuvälja perrooniteenindusmeeskond)

Logistiline toetusüksus NSE-4

staabiohvitserid

NATO julgeolekuabiijõud (ISAF)

NATO julgeolekuabiijõud (ISAF)

NATO julgeolekuabiijõud (ISAF)

NATO julgeolekuabiijõud (ISAF)

NATO julgeolekuabiijõud (ISAF)

IRAAK

Kergejalaväerühm ESTPLA 16

staabiohvitserid

Koalitsioonivägede

missiooni "Iraagi vabadus" koosseisus

Koalitsioonivägede

missiooni "Iraagi vabadus" koosseisus

BOSNIA JA HERTSEGOVIINA

staabiohvitserid

Euroopa Liidu juhitud

rahutagamissioon EUFOR-ALTHEA

KOSOVO

ESTRIF-2

staabiohvitserid

NATO rahutagamissioon KFOR

NATO rahutagamissioon KFOR

LAHIS-IDA

Sõjalised vaatlejad

ÜRO sõjaline vaatlusmissioon UNTSO

TOIMUNUD OPERATSIOONID JA NEIS OSALENUD ÜKSUSED

AFGANISTAN

Demineerimisrühm ISAF	2003	NATO juhitud rahvusvaheliste julgeolekuabiõudude koosseisus
Demineerimisrühm ISAF 4	2004	NATO juhitud rahvusvaheliste julgeolekuabiõudude koosseisus
Demineerimisrühm ISAF 5	2004	NATO juhitud rahvusvaheliste julgeolekuabiõudude koosseisus
Demineerimisrühm ISAF 6	2005	NATO juhitud rahvusvaheliste julgeolekuabiõudude koosseisus
Demineerimisrühm ISAF 7	2005	NATO juhitud rahvusvaheliste julgeolekuabiõudude koosseisus
Sõjaliste vaatlejate rühm MOT-1	2006	NATO juhitud rahvusvaheliste julgeolekuabiõudude koosseisus
Demineerimisrühm ISAF 8	2006	NATO juhitud rahvusvaheliste julgeolekuabiõudude koosseisus
EOD 9	2006	NATO juhitud rahvusvaheliste julgeolekuabiõudude koosseisus
ESTCOY 2	2006	NATO juhitud rahvusvaheliste julgeolekuabiõudude koosseisus
NSE	2006	NATO juhitud rahvusvaheliste julgeolekuabiõudude koosseisus
MOT 2	2006	NATO juhitud rahvusvaheliste julgeolekuabiõudude koosseisus
EOD 10	2007	NATO juhitud rahvusvaheliste julgeolekuabiõudude koosseisus
ESTCOY 3	2007	NATO juhitud rahvusvaheliste julgeolekuabiõudude koosseisus
NSE	2007	NATO juhitud rahvusvaheliste julgeolekuabiõudude koosseisus
CPT	2007	NATO juhitud rahvusvaheliste julgeolekuabiõudude koosseisus

BOSNIA JA HERTSEGOVIINA

Kergejalaväerühm ESTPLA 3	1996	ÜRO rahuvalvemissioon IFOR, Taani pataljoni koosseisus
Kergejalaväerühm ESTPLA 4	1997	NATO rahutagamissioon SFOR, Taani pataljoni koosseisus
Kergejalaväerühm ESTPLA 5	1998	NATO rahutagamissioon SFOR, Taani pataljoni koosseisus
Kergejalaväerühm ESTPLA 6	1998	NATO rahutagamissioon SFOR, Taani pataljoni koosseisus
BALTCON 1	1999	NATO rahutagamissioon SFOR Taani pataljoni koosseisus
BALTCON 2	1999	NATO rahutagamissioon SFOR, Taani pataljoni koosseisus
BALTCON 3	2000	NATO rahutagamissioon SFOR, Taani pataljoni koosseisus
Balti luueeskadron BALTSQN 1	2000	NATO rahutagamissioon SFOR, Taani pataljoni koosseisus
Balti luueeskadron BALTSQN 2	2001	NATO rahutagamissioon SFOR, Taani pataljoni koosseisus
Balti luueeskadron BALTSQN 3	2001	NATO rahutagamissioon SFOR, Taani pataljoni koosseisus
Balti luueeskadron BALTSQN 4	2002	NATO rahutagamissioon SFOR, Taani pataljoni koosseisus
Balti luueeskadron BALTSQN 5	2002	NATO rahutagamissioon SFOR, Taani pataljoni koosseisus
Balti luueeskadron BALTSQN 6	2003	NATO rahutagamissioon SFOR, Taani pataljoni koosseisus
Valverühm ESTGUARD-1	2006	Euroopa Liidu juhitud rahutagamissioon EUFOR-ALTHEA
Valverühm ESTGUARD-2	2006	Euroopa Liidu juhitud rahutagamissioon EUFOR-ALTHEA
Valverühm ESTGUARD-3	2007	Euroopa Liidu juhitud rahutagamissioon EUFOR-ALTHEA

HORVAATIA

Kergejalaväerühm ESTPLA 1	1995	ÜRO rahuvalvemissioon, Taani pataljoni koosseisus
Kergejalaväerühm ESTPLA 2	1995	ÜRO rahuvalvemissioon UNPROFOR, Taani pataljoni koosseisus

IRAAK

Kergejalaväerühm ESTPLA 7	2004	Koalitsioonivägede missiooni "Iraagi vabadus" koosseisus
Kergejalaväerühm ESTPLA 8	2004	Koalitsioonivägede missiooni "Iraagi vabadus" koosseisus
Kaubakäitlusmeeskond CARGO TEAM 1	2003	Koalitsioonivägede missiooni "Iraagi vabadus" koosseisus
Kaubakäitlusmeeskond CARGO TEAM 2	2004	Koalitsioonivägede missiooni "Iraagi vabadus" koosseisus
Kaubakäitlusmeeskond CARGO TEAM 3	2004	Koalitsioonivägede missiooni "Iraagi vabadus" koosseisus
Kergejalaväerühm ESTPLA 9	2004	Koalitsioonivägede missioon "Iraagi vabadus" koosseisus
Kergejalaväerühm ESTPLA 10	2005	Koalitsioonivägede missiooni "Iraagi vabadus" koosseisus
Kergejalaväerühm ESTPLA 11	2005	Koalitsioonivägede missiooni "Iraagi vabadus" koosseisus
Kergejalaväerühm ESTPLA 12	2006	Koalitsioonivägede missiooni "Iraagi vabadus" koosseisus
Kergejalaväerühm ESTPLA 13	2006	Koalitsioonivägede missiooni "Iraagi vabadus" koosseisus
Kergejalaväerühm ESTPLA 14	2007	Koalitsioonivägede missiooni "Iraagi vabadus" koosseisus
Kergejalaväerühm ESTPLA 15	2007	Koalitsioonivägede missiooni "Iraagi vabadus" koosseisus

LIIBANON

Jalaväekompanii ESTCOY	1997	ÜRO rahuvalvemissioon UNIFIL, Norra pataljoni koosseisus
------------------------	------	--

KOSOVO

Mitmeotstarbeline sõjaväepolitseiühm ESTPATROL 1	2000	NATO rahutagamississioon KFOR, Itaalia sõjaväepolitsei koosseisus
Mitmeotstarbeline sõjaväepolitseiühm ESTPATROL 2	2000	NATO rahutagamississioon KFOR, Itaalia sõjaväepolitsei koosseisus
Mitmeotstarbeline sõjaväepolitseiühm ESTPATROL 3	2001	NATO rahutagamississioon KFOR, Itaalia sõjaväepolitsei koosseisus
Mitmeotstarbeline sõjaväepolitseiühm ESTPATROL 4	2001	NATO rahutagamississioon KFOR, Itaalia sõjaväepolitsei koosseisus
Mitmeotstarbeline sõjaväepolitseiühm ESTPATROL 5	2002	NATO rahutagamississioon KFOR, Itaalia sõjaväepolitsei koosseisus
Mitmeotstarbeline sõjaväepolitseiühm ESTPATROL 6	2002	NATO rahutagamississioon KFOR, Itaalia sõjaväepolitsei koosseisus
Mitmeotstarbeline sõjaväepolitseiühm ESTPATROL 7	2003	NATO rahutagamississioon KFOR, Itaalia sõjaväepolitsei koosseisus

Mitmeetstarbeline sõjaväepolitseirühm ESTPATROL 8	2003	NATO rahutagamismissioon KFOR, Itaalia sõjaväepolitsei koosseisus
Mitmeetstarbeline sõjaväepolitseirühm ESTPATROL 9	2004	NATO rahutagamismissioon KFOR, Itaalia sõjaväepolitsei koosseisus
Balti luueeskadron BALTSQN 7	2003	NATO rahutagamismissioon KFOR, Taani sõjaväepolitsei koosseisus
Mitmeetstarbeline sõjaväepolitseirühm ESTPATROL 10	2004	NATO rahutagamismissioon KFOR, Itaalia sõjaväepolitsei koosseisus
Balti luueeskadron BALTSQN 10	2005	NATO rahutagamismissioon KFOR, Taani sõjaväepolitsei koosseisus
Mitmeetstarbeline sõjaväepolitseirühm ESTPATROL 11	2005	NATO rahutagamismissioon KFOR, Itaalia sõjaväepolitsei koosseisus
Mitmeetstarbeline sõjaväepolitseirühm ESTPATROL 12	2005	NATO rahutagamismissioon KFOR, Itaalia sõjaväepolitsei koosseisus
Mitmeetstarbeline sõjaväepolitseirühm ESTPATROL 13	2006	NATO rahutagamismissioon KFOR, Itaalia sõjaväepolitsei koosseisus
Balti luueeskadron BALTSQN 13	2006	NATO rahutagamismissioon KFOR
Mitmeetstarbeline sõjaväepolitseirühm ESTPATROL 14	2006	NATO rahutagamismissioon KFOR, Itaalia sõjaväepolitsei koosseisus
ESTRIF 1	2007	NATO rahutagamismissioon KFOR, Taani sõjaväepolitsei koosseisus

AFGANISTAN

ISAF (INTERNATIONAL SECURITY ASSISTANCE FORCE)

ISAFi operatsioon Afganistanis on nii Eesti kui ka kogu NATO jaoks ülitähtis. ISAF ehk rahvusvahelised julgeolekuabi jõud Afganistanis loodi 2001. aasta detsembris Bonni lepinguga pärast Talibani režiimi kukutamist. ISAFi juhtimise ülevõtmist NATO poolt 11. augustil 2003 peetakse teetähiseks alliansi arenguloos, mis oli esimese NATO operatsiooniga väljaspool Euroopat. Tegemist on alliansi jaoks keerulise ja palju väljakutseid põhjustava operatsiooniga, mille edukusest sõltub ka NATO tulevik. ISAFi alluvuses on üle 30 000 kaitsevälilase 37 riigist, sealhulgas kõigest 26 NATO riigist.

Alates 2006. aasta sügisest vastutab NATO julgeoleku tagamise eest kogu Afganistani territooriumil. Ehkki ISAF ei ole ÜRO missioon, tegutseb ta ÜRO Julgeolekunõukogu mandaadi alusel, mille on heaks kiitnud ka Afganistani valitsus.

ISAFi ülesannete hulka kuulub ka sõjaline kohalolek, mille eesmärk on ennetada kohalike rivaalitsevate grupeeringute omavahelisi konflikte.

ISAF aitab Afganistani ülesehitamisele kaasa ülesehitusmeeskondade ehk PRT-de (Provincial Reconstruction Teams) abil. PRT-des on olemas

nii sõjaline kui ka tsiviilkomponent. Hetkel on Afganistanis 25 PRT-d, reeglina igas provintsis üks.

PRT-de sõjalise ja tsiviilkomponendi vahel on sätestatud selge töö- ja rollijaotus. Sõjalise komponendi ülesandeks on julgeoleku tagamine ning tsiviilpoole ülesandeks on toetada ja nõustada tsiviilühiskonna ülesehitamist, normaalse elukeskkonna rajamist (nt kanalisatsioon, teedevõrk jne) ning Afganistani keskvalitsuse ja valitsusväliste organisatsioonide tegevust PRT vastutusalas.

ISAFI PÕHILISED SÕJALISED ÜLESANDED ON:

- aidata Afganistani valitsusel kehtestada oma võimu kogu Afganistanis;
- läbi viia stabiliseerimis- ja julgeolekuoperatsioonid koostöös Afganistani julgeolekujõududega;
- toetada Afganistani julgeolekusektori reforme ja aidata üles ehitada Afganistani julgeolekujõudusid.

ISAFI PÕHILISED TOETUSÜLESANDED ON:

- toetada Afganistani valitsust narkovastases võitluses, ise otseselt selles osalemata;
- osutada vajadusel abi Afganistani valitsusele ja

selle allasutustele humanitaarabioperatsioonides;

- toetada vastavalt võimalustele Afganistani politseid.

ISAF teeb tihedat koostööd Afganistani võimudega, ÜRO missiooniga (UNAMA) ja teiste ÜRO abiagenteuuridega Afganistanis, samuti vabaühenduste ja USA juhitava terrorismivastase operatsiooniga “Kestev vabadus” (Operation Enduring Freedom).

EESTI PANUS

Alates 2006. aasta novembrist osaleb Eesti Afganistanis ligikaudu 120 kaitseväelasega. Suurem osa Eesti üksustest teenib Lõuna-Afganistanis Helmandi provintsis koos Suurbritannia üksustega. Eesti jalaväekompanii on Helmandis arvestatava jõuga manööverüksus, mis viib koos Suurbritannia ja Afganistani üksustega läbi lahinguoperatsioone piirkonnas tegutsevate valitsusvastaste relvagrüpeerungute, eeskätt Talibani vastu. Helmandis paikneb ka Eesti kontingendi toetuselement, kes hoolitseb kontingendi logistilise teenindamise ja tehnika remondi eest.

Väga tulemuslik on olnud Helmandis teeniva Eesti demineerimismeeskonna (EOD) tegevus, kelle ülesandeks on teha kahjutuks plahvatamata lõhkekehi ja lahingumoonu, mida Afganistanis pärast aastakümneid kestnud sõdu paraku hulganisti leidub.

Alates 2006. aasta sügisest töötab Helmandi provintsi pealinnas Laskar Gah PRT-s Eesti tsiviil-

esindaja, kelle julgeoleku tagab kaitseväge lähikaitsemeeskond.

Mitte kõik Eesti kaitsevälased Afganistanis ei paikne Helmandi provintsis. Eesti staabiohvitserid teenivad nii ISAFi lõunapiirkonna väejuhatuse peakorteris Kandaharis kui ka ISAFi peakorteris Kabulis. Afganistani pealinna Kabuli rahvusvahelisel KAIA lennuväljal teenib ka õhuväe perrooniteenindusmeeskond, kelle ülesandeks on lennuvahendite maapealne teenindamine. Seega on Eesti kaitseväge väelikeidest Afganistanis esindamata ainult merevägi.

VARASEM PANUSTAMINE

Ajavahemikus juuli 2002 kuni juuni 2005 osalesid terrorismivastasel operatsioonil “Kestev vabadus” päästeameti eridemineerijad koos pommi koertega. Nende viimane missioon toimus 2005. aasta algupolel, mil viieliikmeline meeskond koos kahe koeraga teenis Bagrami õhubaasis Kabuli lähistel.

NATO raames on Eesti üksused Afganistanis tegutsenud alates 13. märtsist 2003, mil ISAFi teenistusse asus kuueliikmeline demineerimismeeskond, kelle ülesandeks oli puhastada rahvusvahelise brigaadi koosseisu Kabuli linna ümbrus mahajäänud lõhkekehast.

2005. aasta juulis suundus demineerimismeeskond Põhja-Afganistanis paiknevasse Mazar-e-Sharifi PRT-sse, kus peagi alustas teenistust ka sõjaline vaatlusmeeskond.

Seoses Suurbritannia üksuste suundumisega

Lõuna-Afganistani Helmandi provintsi alustasid seal alates 2006. aasta veebruarist teenistust ka Eesti üksused

AFGANISTAANI OPERATSIOONI ARENG

LENNUVÄLJAD

Rahvusvahelised julgeolekuabi jõud (ISAF) on Transpordiministeeriumi kaudu korraldanud otsest tehnilist hindamist ja osutanud planeerimisabi, et tagada kõigi 7 piirkondliku ja 3 riikliku tähtsusega lennuvälja stabiilset arengut.

KÄIMASOLEVAD PROJEKTIID

RC North=(põhjapiirkonna väejuhatuse) – 72
RC West=(läänepiirkonna väejuhatuse) – 93
RC South=(lõunapiirkonna väejuhatuse) – 72
RC East=(idapiirkonna väejuhatuse) – 876

TERVISHOIOD

Rajatud on üks piirkondlik haigla, kolm tava-teenuseid pakkuvat tervisekeskust ja üks universaalne tervisekeskus, mis osutavad tervishoiuteenuseid ligikaudu 200 000 inimesele.

Tänaseks on 83% elanikkonnast tagatud juurdepääs tervishoiuteenustele.

AFGANISTANI RIIKLIKUD JULGEOLEKUJÕUD

Afganistani Rahvusarmee – üle 35 000 sõduri on määratud vägede koosseisu.

Afganistani Rahvuspolitsei – üle 42 000 politseiniku on määratud vägede koosseisu.

KOOLIDE ARV VS RÜNNAKUD

Vaatamata sellele, et rünnakute arv 2006. aastal kasvas võrreldes 2005. aastaga 62% võrra, suurenes 2006. aastal avatud või rajatud koolide arv siiski ligikaudu 1000 kooli võrra.

KORDUMA KIPPUVAD KÜSIMUSED

MIKS EESTI OSALEB MISSIOONIL AFGANISTANIS?

Eesti ja kogu rahvusvahelise üldsuse põhieesmärgiks on toetada Afganistani valitsust rahu, stabiilsuse ja rahvusliku leppimise saavutamisel, vaesuse vähendamisel ja rahva heaolu suurendamisel. Pearoll riigi tuleviku kujundamisel lasub Afganistani rahval, sellepärast on meie huvides aidata Afganistanil suurendada peremehetunnet, vastutust ja suutlikkust riigi arengut puudutavates küsimustes. Rahvusvahelise üldsuse osana on Eestil siin toetav roll.

Afganistan on Eestile küll geograafiliselt ja kultuuriliselt kauge, kuid tema probleemid on meilegi lähedased. Eestil ei ole Afganistanis erihuviseid, kuid sealt lähtuvad rahvusvaheline terrorism, kuritegevus ja narkoäri ohustavad nii üleilmset kui ka Eesti riigi julgeolekut. Eesti rahvusvaheliseks ja moraalseks kohuseks on neile ohtudele reageerida ning osaleda aktiivselt Afganistani probleemide lahendamisel.

NATO liikmesriigina on osalus ISAFis üks Eesti välis- ja kaitsepoliitilistest prioriteetidest, kuna NATO-le on ISAF käimasolevatest operatsioonidest kõige olulisem. Selle õnnestumisest sõltub alliansi tulevik, maine ja sisemine tugevus. Operatsiooni eesmärkidele kaasaaitamisega vähendatakse asümmeetriliste ohtude teket ning takistatakse uimastite ja nendega seotud organiseeritud kuritegevuse levikut. Rahvusvahelise operatsiooni eesmärgi täitmine on pikaajaline

TEEDEEHITUS

Asfalteeritud on 1 743 km ringteede võrgustikust, mis moodustab 3 256 km pikkusest teedevõrgust 52%. 2 743 km ehk 82% 3 256 km pikkusest teedevõrgust on liikluseks avatud.

HARIDUS

Praegu on Afganistanis 43 000 – 45 000 nõutava haridusega õpetajat.

MIINID

Hävitatud on 88 136 jalaväevastast miini.
Hävitatud on 11 254 tankitõrjemiini.

Seisuga 27. oktoober 2007

protsess, kuid selle saavutamine vähendaks paljusid ELi ja NATO julgeolekuohtudena nimetatud riske.

Eesti aitab igati kaasa Afganistani valitsuse ja rahvusvaheliste organisatsioonide seatud eesmärkide saavutamisele ning panustab oma võimete kohaselt riigi stabiliseerimisse ja ülesehitusse sõjaliste, diplomaatiliste ja majanduslike (arengukoostöö) vahenditega.

MILLINE ON MISSIOONIL AFGANISTANIS OSALEMISE ÕIGUSLIK ALUS?

Riigisiselt annab missioonil osalemiseks õigusliku aluse põhiseaduse § 128 lõike 1 ja rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduse § 8 lõike 1 alusel Riigikogu poolt vastu võetud vastavasisuline otsus.

Rahvusvahelise õiguse vaatepunktist: ISAF ei ole ÜRO juhitud missioon, kuid tegutseb ÜRO Julgeolekunõukogu mandaadi alusel ning on aruandekohustuslik ÜRO ees. ISAFi tegevust reguleerib mitu ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni, millest olulisimad on 1386, 1413, 1444, 1510, 1563, 1623, 1659, 1707 ja 1776. Viimane neist võeti vastu 19. septembril 2007, millega pikendati ISAFi mandaati 13. oktoobrini 2008. Peale selle on ISAFi missioonil ka Afganistani parlamendi ja valitsuse poolne kutse.

KUS EESTI KAITSEVÄELASED TEENIVAD?

Praegu teenib Afganistanis 127 Eesti kaitseväelast, peamiselt Suurbritannia üksuste alluvuses Lõuna-Afganistanis Helmandi provintsis. Õhuväe perrooniteenindusmeeskond ja ISAFi pea-

korteri staabiohvitserid teenivad Kabulis. ISAFi lõunapiirkonna väejuhatuse RC (S) (Regional Command South) staabiohvitserid ja logistikaelemendi kontaktohvitser on teenistuses Kandaharis. Ülejäänud logistikaelement, demineerimismeeskond, jalaväekompanii ning kompanii kontaktohvitser paiknevad Helmandi provintsis Camp Bastionis. Eesti kontingendi ülem ja tsiviil-esindaja lähikaitsemeeskond paiknevad Lashkar Gah'i PRTs Helmandis. Alates 2007. aasta novembrist Eesti enam eraldi demineerimismeeskonda Afganistani ei saada, selle asemel liiderakse kaks pioneeri jalaväekompaniiga. Seetõttu väheneb meie panus 2008. aasta alguses 120 meheni, kuid võimaliku panustamisega kaugtule toetusüksusele tõuseb see aasta teisel poolel taas 129-ni. Ka see üksus hakkab paiknema koos teiste Eesti üksustega Helmandis.

KUIDAS ON REGULEERITUD KOOSTÖÖ SUURBRITANNIAGA?

Eesti üksuste logistiline ja meditsiiniline toetamine Ühendkuningriigi poolt juhitud kontin-

gendis on sätestatud 2006. aasta 12. aprillil Eesti ja Ühendkuningriigi vahel sõlmitud vastastikuse mõistmise memorandumis. Selle kohaselt on Eesti üksuste operatiivjuhtimisõigus Ühendkuningriigi Helmandi sihtjõudude (United Kingdom Helmand Task Force) ülemal, samas säilitab Eesti kaitseväge juhataja täieliku käsutamiseõiguse Ühendkuningriigi Helmandi kontingendi alluvuses olevate Eesti üksuste üle. Eesti kaitsevälased on Eesti jurisdiktsiooni all.

MILLINE ON OLNUD SENINE PANUSTAMINE AFGANISTANIS?

Eesti üksused on Afganistanis tegutsenud alates 13. märtsist 2003, kui ISAFi teenistusse asus kuueliikmeline demineerimismeeskond (EODT), kelle ülesandeks oli puhastada rahvusvahelise brigaadi koosseisus Kabuli linna ümbrust mahajäänud lõhkekehadedest. Alates 2005. aasta jaanuarist alustas Kabuli rahvusvahelises lennujaamas teenistust õhuväelaste baasil komplekteeritud perrooni-teenindusmeeskond.

2005. aasta juulist kuni 2006. aasta veebruarini oli Eesti demineerimismeeskond ja sõjaliste vaatlejate meeskond (MOT) teenistuses Ühendkuningriigi juhitud Mazar-e-Sharifi PRTs. Seoses Ühendkuningriigi üksuste suundumisega Lõuna-Afganistani alustasid Eesti üksused alates 2006. aasta veebruarist teenistust Ühendkuningriigi kontingendi koosseisus Helmandi provintsis.

Seni on Afganistanis hukkunud 2 kaitsevälalast ning vigastada on saanud 18 kaitsevälalast.

KAS EESTI KAITSEVÄELASED OSALEVAD LAHINGUTEGEVUSES?

Jah! Eesti üksused paiknevad hetkel ühes kõige keerulisema julgeolekuolukorraga regioonis, Lõuna-Afganistanis, mis on olnud traditsiooniliselt Talibani toetusala. Lõuna-Afganistanis on kontaktid Talibaniga igapäevased. Kuigi vähenenud on otseste rünnakute arv koalitsioonijõudude vastu, on oluliselt suurenenud asümmeetriliste rünnakute arv.

Eesti üksused on seni üles näidanud väga head ettevalmistust ja UK kontingendi ülem peab neid üheks parimaks tema käsutuses olevaks üksuseks.

MIS ON EESTI KAITSEVÄELASTE/ISAFI ÜLESANDED?

NATO ülesanne on toetada ISAFi kaudu Afganistani valitsuse ja rahvusvahelise üldsuse jõupingutusi Afganistani ülesehitamisel. ISAF aitab luua Afganistanis stabiilset julgeolekukeskkonda, mis on hädavajalik taastamistöödeks ja Afganistani ülesehitamiseks pärast aastakümneid kestnud sõdu. ISAF aitab laiendada Afganistani valitsuse võimu ka nendes Afganistani piirkondadesse, kuhu seni keskvalitsuse võim ei ulatunud. Turvalise keskkonna tagamine on hädavajalik vabade ja ausate valimiste läbiviimiseks, õigusriigi kehtestamiseks ja taastamistöödeks. NATO üks oluline ülesanne on ka Afganistani julgeolekujõudude abistamine ja arendamine.

ISAFi PÕHILISED SÕJALISED ÜLESANDED ON:

- aidata Afganistani valitsusel kehtestada oma võimu kogu riigis;
- koostöös Afganistani julgeolekujõududega läbi viia stabiliseerimis- ja julgeolekuoperatsioone;
- toetada Afganistani julgeolekusektori reforme ja aidata üles ehitada Afganistani julgeolekujõudusid (armeed ja politseid).

ISAFi ülesannete hulka kuulub ka sõjaline kohalolek (jõu demonstreerimine), mille eesmärk on ennetada kohalike rivaalitsevate grupeeringute omavahelisi konflikte. Eesmärgi saavutamiseks tehakse koostööd teiste antud piirkonna aktiivsete tsiviil- ja sõjaliste operatsioonidega, sealhulgas operatsiooniga “Enduring Freedom”.

KUI SUUR ON ISAFi KOOSSEIS, KES SEAL OSALEVAD?

ISAFi operatsioonil osaleb kokku 41 000 sõdurit 38 riigist. Hetkel juhib ISAFi operatsiooni rahvusvaheline staap ISAF X. ISAFi operatsiooni ülem on kindral Dan McNeill (USA).

ISAFi operatsiooni strateegilist juhtimist teostab NATO peamine sõjaline peakorter SHAPE (Supreme Headquarters Allied Powers Europe) Belgias Monsis, mida juhib liitlasvägede ülemjuhataja Euroopas (SACEUR – Supreme Allied Commander Europe). NATO väejuhatus (JFC – Joint Force Command) Hollandis Brunssumis vastutab ISAFi vägede mehitamise, treenimise, siirmise ja jätkusuutlikkuse eest.

KUI PALJU MAKSAB EESTI OSALUS MISSIOONIL AFGANISTANIS, KES KATAB KULUD?

Eesti kaitseväge üksuste operatsioonieelsed ning operatsioonil viibimisega seotud kulud kaetakse Kaitseministeeriumi valitsemisala eelarvest. 2008. aasta eelarves on kaitseväge operatsioonide tarbeks Afganistanis kavandatud ca 114,1 miljonit krooni.

MILLINE ON OLUKORD AFGANISTANIS?

Kuigi areng riigi põhja- ja keskosas kulgeb soodsas suunas, on olukord lõunaosas endiselt keeruline. Siiski on viimased operatsioonid, eriti Lõuna-Afganistanis, olnud ISAFi ja Afganistani julgeolekujõudude (ANSF) jaoks edukad ning praegu hoitakse initsiatiivi, mistõttu Taliban (TB) ei ole suutnud alustada suuremate rünnakutega. Seetõttu on suurenenud ka kohalike elanike toetus Afganistani valitsusele ja ISAFile. Julgeoleku vallas on TB tagasi surutud ja sunnitud üle minema rohkem sissivõitlusele. Muudetud on taktikat (senisest rohkem esineb asümmeetrilisi rünnakuid, kasutatakse isevalmistatud lõhkekehi ja on suurenenud enesetapurterroristide arv) TB on aga endiselt suuteline ellu viima oma strateegiat, st. õpetama välja ja planeerima täiendusi nii elavjõus kui ka materjalis, suunama neid soovitud eesmärgi saavutamiseks erinevatesse piirkondadesse.

Kuna Lõuna-Afganistan erineb muudest Afganistani piirkondadest (Talibani sünniala, seal ei ole pikka aega olnud tugevat keskväimtu, enamik elanikke piirkonnas on puštu päritolu), on sinna panustavad riigid alustanud intensiivset koostööd, et leida omalt poolt lahendusi Afganistani kitsaskohtadele.

Kohapeal juhitakse ISAFi tegevust ISAFi peakorterist Kabulis. Lisaks tegutseb Afganistanis viis piirkonna väejuhatust (Regional Commands): Mazar-e-Sarifis (põhjaregioon – RC North), Heratis (lääneregioon – RC West), Kandaharis (lõunaregioon – RC South), idas ning Kabulis (RC Capital).

Lõunaregiooni suuruseks on umbes 12 000 sõdurit ja seal osalevad praegu peale Suurbritannia, Eesti ja Taani üksuste, mis paiknevad Helmandis ja Kandadas (Kandahari provints), Hollandi ja Austraalia (mõlemad Uruzganis), USA ja Rumeenia (mõlemad Kabulis) ning ka pisemad Leedu, Sloveenia, Tšehhi ja Bulgaaria üksused (tegelevad Kandahari lennuvälja valvega).

Peale selle tegutseb Afganistanis ka u. 7500-meeline USA juhitud operatsioon “Enduring Freedom”, mille ülesanneteks on terrorismivastane võitlus ja Afganistani julgeolekujõudude väljaõpe.

Kohalike meelte ja südamate võitmiseks on NATO alustanud Afganistani arengutsoonide (ADZ – Afghan Development Zone) rajamisega, kus parem julgeolekuolukord võimaldab tegelda ülesehitustöödega. Selleks on alus pandud mitmele fondile, eesmärgiga panustada ülesehitustegevusse vahetult pärast sõjaliste operatsioonide lõppu. Eesti Kaitseministeerium on taolistes fondidesse panustanud ligikaudu 1,5 miljonit krooni. Praegu kaasatakse ülesehitusprojektidesse aina rohkem ka afgaane, et suurendada nende omanditunnet ja tagada nende toetus projektidele.

Hiljuti alustas NATO üleriigilist operatsiooni Pamir, mille eesmärgiks on näidata seost julgeoleku tagamise ja Afganistani valitsuse vahel ning seostada viimast ühiskondliku arenguga. Operatsiooni juhivad Afganistani julgeolekujõud.

KAS KA TEISED RIIGID PLAANIVAD OMA PANUST JÄTKATA?

Kuigi osa riike, nt. Suurbritannia, Taani ja Austraalia on teatanud, et nemad suurendavad oma panust Afganistanis ja planeerivad pikaajalist kohalolekut, on Kanadal ja Hollandil poliitilisi probleeme mandaadi pikendamisega. Holland ja Kanada on öelnud, et mandaadi pikendamise eeltingimuseks on teiste riikide suurem kaasatus Lõuna-Afganistanis. Hiljuti lõppenud NATO kaitseministrite mitteametlikul kohtumisel Noordwijkis teatasid mitu riiki, nt. Slovakkia, Georgia jne, et kaalutakse oma võimete panustamist just Lõuna-Afganistanis. Samuti tõdeti kohtumisel, et panustamise tase peab jääma samaks ka järgnevatel aastatel.

KAS EESTIL ON OLEMAS VÄLJUMIS-STRATEEGIA?

Väljumisstrateegia (exit strategy) aluseks on iseseisvalt toimiv Afganistan. Selleni on aga veel pikk tee ja seetõttu peavad riigid endale aru andma, et panustamine Afganistanis on pikaajaline kohustus. Samuti on selge, et aja jooksul väheneb vajadus sõjaliseks sekkumiseks ja suureneb tsiviilpanuse tähtsus.

NATO sõjalise väljumisstrateegia eelduseks on Afganistani julgeolekujõudude loomine, mis suudavad iseseisvalt tagada julgeoleku riigis ja millel on Afganistani elanike usaldus. Sellest johtuvalt panustatakse Afganistani armee ja politsei ülesehitamise, sealhulgas nende varustamise ja väljaõppesse. Kuigi Afganistani armee peaks oma 72 000 sõduri suuruse kontingendi operatiivvõime saavutama 2009. aastaks, jääb NATO ülesandeks seda seni toetada, kuni Afganistan saab

iseseisvalt oma ülesannetega hakkama. See võib aga veel aega võtta aastaid.

Eesti on valmis osalema Afganistani stabiliseerimises ja ülesehitustöös seni, kuni Afganistani valitsuse ja rahvusvahelise üldsuse seatud eesmärgid on saavutatud.

MILLINE ON OLNUD EESTI TSIIVILPANUS JA KAS SEE SUURENEB?

Eesti jagab täielikult kõikehõlmava lähenemise põhimõtet, mille kohaselt Afganistani tüüpi operatsioonidel ei ole võimalik edu saavutada üksnes sõjaliste vahenditega. Sõjaline tegevus, diplomaatia ja ülesehitustöö peavad üksteist toetama ja täiendama. Tsiivilvahendeid on vaja rakendada senisest ulatuslikumalt ning kooskõlas sõjaliste meetmetega. Siiski on vaja mõista, et Afganistanis ei ole võimalik saavutada kiireid lahendusi ja ülesehitusprotsess võtab aega veel mitu aastaid.

Välisministeerium on Afganistani lähetanud ajutise asjuri, kes paikneb peamiselt Kabulis, kuid vastavalt vajadusele ka Lashkar Gah's. Kaitseministeerium on lähetanud Afganistani Kaitseministeeriumisse nõuniku, kelle ülesandeks on nõustada ministeeriumi suhtlemisel Afganistani parlamendiga.

Kaitseministeerium on annetanud Afganistani armeele 4000 Kalašnikov-tüüpi automaatrelva ja 4,6 miljonit padrunit. Ka Eesti Välisministeeriumi jaoks on panustamine Afganistani ülesehitusprotsessi oluline. Olulisust näitab seegi, et Afganistan on üks neljast Eesti kahepoolse arengukoostöö prioriteetsest partnerriigist. 2007. aasta alguses käivitati esimene Välisministeeriumi arengukoostöö projekt Afganistanis. Selle raames toetatakse Helmandi provintsi Bosti keskhaigla lasteosakonna seadmetega varustamist 1,1 miljoni krooniga. Välisministeeriumil on kavas järk-jär-

gult suurendada vahendeid arengukoostööks Afganistanis, vastavalt riigieelarvelistele võimalustele ning kooskõlas Eesti arengukoostöö ja humanitaarabi arengukavaga.

Samuti on kokku kutsutud mitteformaalne Afganistani töögrupp, kus osalevad esindajad Kaitseministeeriumist, kaitseväest ja Välisministeeriumist. Töögrupi eesmärgiks on tõhustada nii Eesti tsiviil- kui ka sõjalist panust Afganistanis ning koordineerida meie sõnumeid rahvusvahelisel tasandil.

KUIDAS KOMPLEKTEERITAKSE MISSIOONILE LÄHETATAVAD ÜKSUSED?

Afganistani missioonile saadetavad Eesti üksused komplekteeritakse elukutselistest sõjaväelastest. Missioonile Afganistani lähetatav jalaväekompanii on sarnaselt eelnenud rotatsioonidele komplekteeritud Scouts-pataljoni baasil (ühtegi ajateenijat Scouts-pataljoni ei võeta, kõik Scouts-pataljoni reakoosseisu kuuluvad kaitseväelased on sinna suundunud pärast ajateenistust ja läbinud kaadrikaitseväelase väljaõppe). Teised üksused komplekteeritakse vastavate väeosade baasil: logistikaüksus tagalapataljoni ja Kaitseväge Logistikakeskuse baasil, tsiviilesindaja lähikaitsemeeskond sõjaväepolitseiüksuse baasil, perrooniteenindusmeeskond õhuväe baasil. Üksuse lähetamisele eelneb 20-nädalane intensiivne ettevalmistusperiood, mille käigus toimub sobivuse testimine ning missiooneelne põhjalik väljaõpe.

KAS KAITSEVÄELASED OSALEVAD AFGANISTANIS VABATAHTLIKULT VÕI KOHUSTUSLIKULT?

Missioonile minev üksus on komplekteeritud Scouts-pataljonis teenivate elukutseliste sõdurite baasil. Elukutseliste sõduritega sõlmitud tegevteenistuslepingud näevad ette kohustuse siirduda missioonile, millel osalemise on Riigikogu ning Vabariigi Valitsus otsustanud. See hõlmab nii kollektiivse enesekaitse operatsioone kui ka rahu-tagamisoperatsioone Afganistanis, Balkanil või Iraagis. Ka Eesti seadustest ei tulene vabatahtlikkuse nõuet. Praktikas on nii, et kui keegi ei soovi mõnele operatsioonile minna, siis on tal võimalus loobuda.

KAS KASUTATAV VARUSTUS JA RELVASTUS ON OLUSID ARVESTADES OPTIMAALNE?

Missioonil osalevate kaitseväelaste individuaalvarustus on komplekteeritud nii missioonikeskkonna kliimaatilisi eripärasid kui ka julgeolekuriske silmas pidades. Meie kaitseväelased kasutavad Afganistanis sõidukitena PASI soomukeid ning soomustatud UNIMOG-veokeid. Võib kindlalt väita, et varustus on parimal tasemel ning ei jää mingil juhul alla koalitsioonipartnerite sõdurite varustusele. Afganistanis kasutusel olev individuaalvarustus ning jalaväeüksuse kasutusel olev militaar tehnika on korduvalt ära hoidnud tõsisemaid vigastusi.

RAHVUSVAHELISED JULGEOLEKUABIJÕUD

ISAFi (rahvusvaheliste julgeolekuabi jõudude) piirkondlikud väejuhatused & piirkondlike ülesehitusmeeskondade (PRT-de) asukohad:

RC(N) = põhjapiirkonna väejuhatuse

RC(W) = läänepiirkonna väejuhatuse

RC(C) = Kabuli piirkonna väejuhatuse

RC(S) = lõunapiirkonna väejuhatuse

RC(E) = idapiirkonna väejuhatuse

MISSIOON: viia läbi sõjalisi operatsioone määratud operatsioonialal, et aidata Afganistani valitsusel luua ja säilitada turvalist ja ohutut keskkonda. Selle saavutamiseks kaasatakse täiel määral Afganistani riiklikke julgeolekujõude, et suurendada valitsuse volitusi ja mõjuvõimu. Eesmärk on rõhustada Afganistani ülesehitamist ning tugevdada piirkonna stabiilsust.

PEAMISED FAKTID ISAFI KOHTA:

- Ülem: kindral Dan K. McNeill (USA)
- Praegune peakorter: (rahvusvaheliste julgeolekuabi jõudude peakorter X (juhtriik USA) alates 4. veebruarist 2007
- 37 väepanustajariiki
- ISAFi isikkoosseisu suurus: ca 35 460 (kaasa arvatud riikide väejuhatused)
- Ülejäänud USA väed: ca 8000 (operatsioon "Kestev vabadus")
- ISAFi operatsiooniala: (Afganistani maismaa) 650 000 ruutkilomeetrit
- 25 piirkondlikku ülesehitusmeeskonda

KABULI PIIRKONNA VÄEJUHATUS (ISIKKOOSSEISU SUURUS CA 4 700)

- ISAFi peakorter Kabulis (Ühendkuningriik)
- Kabuli piirkonna peakorter (Prantsusmaa)
- KAIA (Bulgaaria)

LÕUNAPIIRKONNA VÄEJUHATUS (ISIKKOOSSEISU SUURUS CA 11 500)

- Lõunapiirkonna väejuhatuse peakorter Kandaharis (Holland)
- Ettenihutatud varustusbaas//tugibaas KAF
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond KANDAHAR (Kanada)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond LASHKAR GAH (Ühendkuningriik, Taani, Eesti)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond TARIN KOWT (Holland, Austria)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond QALAT (USA, Rumeenia)

LÄÄNEPIIRKONNA VÄEJUHATUS (ISIKKOOSSEISU SUURUS CA 1 900)

- Läänepiirkonna väejuhatus peakorter HERATis (Itaalia)
- Ettenihutatud varustusbaas/tugibaas HERATis (Hispaania)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond FARAHis (USA)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond QALA-E-NAWIs (Hispaania)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond CHAGHC-HARANis (Leedu)

PÕHJAPIIRKONNA VÄEJUHATUS (ISIKKOOSSEISU SUURUS CA 3 000)

- Põhjapiirkonna väejuhatus peakorter MAZAR-E-SHARIFis (Saksamaa)
- Ettenihutatud varustusbaas // tugibaas MAZAR-E-SHARIFis (Saksamaa)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond MAZAR-E-SHARIFis (Rootsi)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond FEYZABADis (Saksamaa)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond KONDUZis (Saksamaa)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond POL-E-KHOMRIs (Ungari)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond MEYMANAs (Norra)

IDAPIIRKONNA VÄEJUHATUS (ISIKKOOSSEISU SUURUS CA 10 500)

- Idapiirkonna väejuhatus peakorter BAGRAMIS (USA)

- Ettenihutatud varustusbaas //tugibaas BAGRAMIS (USA)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond SHARANAs (USA)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond KHOSTis (USA)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond METHERis LAM (USA)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond BAMYANis (Uus Meremaa)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond PANJSHIRis (USA)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond JALALABADis (USA)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond GHAZANis (USA)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond ASADABADis (USA)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond BAGRAMs (USA)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond NURISTANis (USA)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond WARDAKis (Türgi)
- Piirkondlik ülesehitusmeeskond GARDEZis (USA)

Seisuga 7. veebruar 2007

ISAFI LAIENEMINE

1. etapp (põhjapiirkond) – oktoober 2004
2. etapp (läänepiirkond) – september 2005
3. etapp (lõunapiirkond) – 31. juuli 2006
4. etapp (idapiirkond) – 5. oktoober 2006

NATO MISSIOON AFGANISTANIS: 9. augustil 2003 võttis NATO üle ISAFi operatsiooni juhtimise. NATO missioon koosneb viiest etapist:

1. etapp: hindamine ja ettevalmistused, sealhulgas operatsioonid Kabulis (lõpule viidud)
2. etapp: geograafiline laienemine
3. etapp: stabiliseerimine
- 4.-5. etapp: üleminek (missioonipiirkonnast tagasipöördumine)

2. ETAPI LAIENEMINE: 2003. aasta oktoobris andis ÜRO Julgeolekunõukogu nõusoleku NATO missiooni tegevuse laiendamiseks Kabulist väljapoole. 2004. aasta oktoobris viidi laienemine lõpule põhjapiirkonnas, millele järgnes laienemise lõpetamine idapiirkonnas 2005. aasta septembris. Missiooni laienemine lõunapiirkonda jõudis lõpule 2006. aasta 31. juulil ning idapiirkonda 2006. aasta 5. oktoobril. Sellega jõudis ühtlasi lõpule geograafiline laienemine tervikuna.

VÄEPANUSTAJARIIGID: ISAFi operatsiooni laiendamise 4. etapi lõpus on väepanustajariike 37: Albaania, Austraalia, Austria, Aserbaidžaan, Belgia, Bulgaaria, Kanada, Horvaatia, Tšehhi Vabariik, Taani, Eesti, Soome, Prantsusmaa, Endine Jugoslaavia vabariik Makedoonia*, Saksamaa, Kreeka, Ungari, Iirimaa, Itaalia, Läti, Leedu, Luksemburg, Holland, Uus-Meremaa, Island, Norra, Poola, Portugal, Rumeenia, Slovakkia, Sloveenia, Hispaania, Rootsi, Šveits, Türgi, Ühendkuningriik, Ameerika Ühendriigid.

KOKKU 35 460 sõdurit

* Türgi tunnustab Makedoonia Vabariiki selle põhiseadusjärgse nimega.

Andmed seisuga 22. oktoober 2007

VAATA LISAKS:

- web.riigikogu.ee/ems/plsql/motions.show?assembly=10&id=775&t=E
- cia.gov/cia//publications/factbook/geos/af.html
- www.nato.int/issues/afghanistan/index.html
- www2.hq.nato.int/isaf/
- et.wikipedia.org/wiki/Afganistan
- www.nato.int/isaf/index.html
- www.mil.ee/uusmil/?menu=operatsioonid&sisu=operatsioonid2
- www.afghan-web.com/travel/
- www.afgha.com/

BOSNIA JA HERTSEGOVIINA

Bosnias ja Hertsegoviinas toimuv operatsioon EUFOR-ALTHEA on seni suurim sõjaline operatsioon, mida juhib Euroopa Liit. Aastatel 1995–2004 tegutsesid Bosnias NATO juhitud rahutagamisjõud IFOR ja stabiliseerimisjõud SFOR. 2. detsembril 2004 võttis Euroopa Liit NATO-lt missiooni üle.

Operatsiooni eesmärk on tagada Bosnia kodusõja lõpetanud Daytoni/Pariisi rahulepingu tingimuste täitmine ning luua Bosnias ja Hertsegoviinas ohutu ja turvaline keskkond. Lisäülesanneteks on toetada endise Jugoslaavia asjade rahvusvahelist kriminaalkohut (ICTY) ja muid asjaomaseid institutsioone ning tagada turvaline keskkond, kus politsei saaks edukalt tegutseda organiseeritud kuritegevuse vastu. Kuigi operatsioon on NATO-lt Bosnias üle võetud, on Sarajevos kohal ka NATO oma staabiga.

Tänu paranenud julgeolekuolukorrale vähendas Euroopa Liit oma kontingenti Bosnias sel aastal oluliselt – 6000-lt inimeselt 2500-ni.

EESTI PANUS

Preagu teenivad Eesti staabiohvitserid Bosnias ja Hertsegoviinas EUFOR-ALTHEA peakorteris Sarajevos. Seoses paranenud julgeolekuolukorraga ja EUFORi vähendamisega ei kavatse Eesti ALTHEA operatsiooni suurema üksusega panustada.

VARASEM PANUSTAMINE

Eesti kaitsevägi on erinevatel missioonidel Bosnias ja Hertsegoviinas osalenud juba alates 1996. aastast, mil seal alustas tegevust ESTPLA-3 NATO rahutagamisjõudude IFOR koosseisus. NATO stabiliseerimisjõudude SFOR raames on Bosnias teeninud Eesti jalaväerühmad, samuti Balti luureeskadron BALTSQN (Baltic Squadron) jalaväekompaniid, mida kordamööda roteerisid Eesti, Läti ja Leedu.

Alates 2005. aasta detsembrist kuni 2007. aasta juuni lõpuni teenis Bosnia ja Hertsegoviina kirdeosas Tuzla linna (~160 000 elanikku) lähistel paiknevas Camp Eagle'i baasis jalaväerühm ESTGUARD. Camp Eagle'i baas anti Bosnia kaitseministeeriumile üle 30. juunil 2007, mille järel lõpetasid tegevuse ka seal teenivad EUFORi väed.

ESTGUARDi puhul oli tegemist esimese Kaitseliidu baasil moodustatud missiooniüksusega. Vabatahtlike kaitseliitlastega sõlmiti missiooni-eelse väljaõppe ja operatsioonil viibimise ajaks tegevteenistuslepingud, seega olid operatsioonil viibivad kaitseliitlased sama staatusega kui ülejäänud kaitsevaelased. Kaitseliidu suutlikkus komplekteerida hea tasemega missiooniüksus ja seda operatsioonipiirkonnas jätkusuutlikult roteerida on näidanud Kaitseliidu tugevust ning Eesti reservväelastes peituvat potentsiaali.

KORDUMA KIPPUVAD KÜSIMUSED

MIKS EESTI OSALEB EUFOR-ALTHEA OPERATSIOONIL BOSNIAS?

Eesti osaleb EUFOR-ALTHEA sõjalisel operatsioonil Bosnias alates 2005. aasta detsembrist. Varem oleme osalenud Bosnias NATO rahu-tagamisjõudude SFOR ja IFOR koosseisus. Rahu ja stabiilsuse tagamine Balkanil on oluline kogu Euroopale, muu hulgas ka migratsiooniaktiivsuse ja rahvusvahelise kuritegevuse ohu vähendamiseks. Euroopa Liit võttis NATO juhitud rahutagamisoperatsioonilt SFOR juhtimise üle 2. detsembril 2004.

EUFOR-ALTHEA näol on tegemist ELi suurima käimasoleva operatsiooniga, milles osaledes näitame Euroopa Liidu sõjalise koostöö tähtsust Eestile. Peale NATO on EL üks meie julgeoleku olulisemaid tagajaid.

MILLINE ON BOSNIA MISSIOONIL OSALEMISE ÕIGUSLIK ALUS?

Riigisiselt annab missioonil osalemiseks õigusliku aluse põhiseaduse § 128 lõike 1 ja rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduse § 8 lõike 1 alusel Riigikogu poolt vastu võetud vastavasisuline otsus.

Rahvusvahelise õiguse kohaselt andis EUFORile mandaadi ÜRO Julgeolekunõukogu 21. novembril 2006. aastal. Selleks võeti vastu resolutsioon nr 1722 Bosnias julgeoleku tagamiseks. Analooitse mandaadi on ÜRO Julgeolekunõukogu andnud

kõikidele ÜRO egiidi all toimunud rahu-tagamisoperatsioonidele, kus Eesti kaitseväge üksused on osalenud.

MILLISE ÜKSUSEGA ME BOSNIAS OSALEME?

Mandaat näeb ette osalemise Bosnias ainult staabiohvitseridega. Plaani kohaselt jätkavad kolm staabiohvitseri tööd EUFORi staabis Sarajevos. Eesti jalaväerühma teenistus Bosnias lõppes 2007. aasta suvel ning vajadust uue jalaväeüksuse saatmiseks Bosniasse.

KUI KAUA KAVATSEB EESTI BOSNIAS SÕJALISEL OPERATSIOONIL OSALEDA?

Eesti kavatses osaleda seni, kuni kestab EUFORi sõjaline operatsioon. Olukord Bosnias on paranenud, kuivõrd 2008.–2009. aasta jooksul on oodata sõjalise operatsiooni muutumist politseimissiooniks.

EUFOR-ALTHEA ÜLESANDED:

Operatsiooni ALTHEA peaesmärk on tagada Daytoni rahulepingu täitmine ning panustada ohutu ja turvalise keskkonna loomisse Bosnias ja Hertsegoviinas, et võimaldada üles ehitada turvaline ja demokraatlik riik. Lisaülesanneteks on toetada endise Jugoslaavia asjade rahvusvahelist sõjakuritegude tribunalit, (ICTY -International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia) ja muid asjaomaseid võimuesindajaid ning tagada turvaline keskkond, kus politsei saaks edukalt tegutseda organiseeritud kuritegevuse vastu.

KUI PALJU MAKSAB EESTI OSALUS OPERATSIOONIL BOSNIAS?

2008. aasta eelarve alusel on kaitseväge operatsiooni tarbeks Bosnias planeeritud ligikaudu 2,9 miljonit krooni. Põhiosa sellest summast moodustavad personalikulud.

MIDA ANNAB OSALUS BOSNIAS EESTILE?

Osalus EUFORis annab meie ohvitseridele eelkõige kogemuse tööks rahvusvahelistes staapides. Teenistus Euroopa Liidu sõjalise operatsiooni staabis on kasulik igale staabiohvitserile, samuti aitab see parandada kaitseväge staabitöö kompetentsi.

VAATA LISAKS:

- euforbih.org/eufor/
- et.wikipedia.org/wiki/Bosnia_ja_Hertsegoviina
- www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/bk.html

ELI LAHINGUGRUPID

EUROOPA LIIDU LAHINGUGRUPID (EU BATTLEGROUP)

ELi lahingugrupid on umbes 1500-mehelised kiirreageerimisüksused, mis on kriisi korral suutelised reageerima 15 päeva jooksul ning peavad olema valmis kuni 120-päevaseks operatsiooniks. Lahingugrupid on mõeldud tegutsema eelkõige ÜRO palvel ning on võimelised täitma humanitaar-, pääste- ja rahuvalveülesandeid ning osalema kriiside ennetamisel ja tõkestamisel.

Alates 2007. aastast on Euroopa Liidul kuue kuu kaupa valmiduses korraka kaks lahingugruppi. Lahingugrupid võivad olla moodustatud nii ühe riigi relvajõudude baasil kui ka mitmeriigilistena. Enamik lahingugruppidest on mitmeriigilised. Kokku osaleb nende moodustamisel 26 riiki. Kuna lahingugruppides osalemine ei ole piiratud ELi liikmesusega, osalevad lahingugruppide moodustamisel ka liitu mittekuuluvad riigid (näiteks Norra ja Türgi).

Lahingugrupi operatsioonile lähetamiseks on vajalik Euroopa Liidu konsensuslik otsus. Vastavad otsused tuleb langetada ka riigi ning lahingugrupi tasandil, kuna põhivastutus langeb konkreetsetes lahingugrupis osalevatele riikidele. Samuti tuleb iga kriisisituatsiooni puhul kaaluda, kas just lahingugrupp on parim vahend olukorra lahendamiseks.

PÕHJALA LAHINGUGRUPP (NORDIC BATTLE GROUP)

Põhjala lahingugrupi juhtriik on Rootsi, kes on põhivastutaja lahingugrupi ettevalmistamisel, koordineerib koostööd Põhjala lahingugrupis osalejate vahel ning suhtleb ELi institutsioonide ja teiste liikmesriikidega. Suurbritannia toetab lahingugruppi operatiivtasandi peakorteriga, mis asub Londoni lähistel Northwoodis. Põhjala lahingugrupi operatiivülem on rootslasest kindralmajor Bengt Andersson.

Põhjala lahingugrupi tuumiku moodustab umbes 1500-meheline jalaväeüksus, millele lisanduvad erinevad toetusüksused, kokku ligi 2800 kaitsevälast. Eesti panuseks lahingugruppi on staabikaitserühm, lähikaitsemeeskond, meedikud ja staabiohvitserid, kokku kuni 55 kaitsevälast. Rootsi panustab umbes 2300, Soome 200, Norra 150 ning Iirimaa 80 kaitsevälasega.

EESTI PANUS

Eesti osaleb koos Rootsi, Soome, Norra ja Iiri-maaga Põhjala lahingugrupis, mis on valmisolekus 2008. aasta esimesel poolel. Samal ajal on valmisolekus ka Hispaania juhitud lahingugrupp, kus osalevad veel Prantsusmaa, Saksamaa ja Portugal.

Osalemine Põhjala lahingugrupis pole Eesti jaoks vaadeldav üksnes kitsalt panustamisena Euroopa kiirreageerimisjõududesse, vaid on oluline ka kaitsealase koostöö seisukohast meie lähinaabritega Põhjamaades. See on meie võimalus osaleda Põhjala riikide laiemas koostöövõrgustikus. Osalemine Põhjala lahingugrupi väljaarendamises on ühtlasi meie suurim kaitsealane koostööprojekt Rootsiaga.

KORDUMA KIPPUVAD KÜSIMUSED

MIKS EESTI OSALEB PÕHJALA LAHINGUGRUPIS?

Põhjala lahingugrupis (NBG) osalemine on Eesti jaoks tähtis, sest tegemist on olulise sõjalise formeeringuga, mis võimaldab Euroopa Liidul kiiresti ja paindlikult osaleda rahvusvahelises kriisiohjes. Panustades Põhjala lahingugruppi näitab Eesti end ELi usaldusväärse liikmena.

Tänu osalusele ELi lahingugruppide koosseisus saadakse uusi ja täiendatakse seni omandatud väärtuslikke kogemusi. Tegemist on Eesti ja Põhjamaade tähtsaima sõjalise koostöö projektiga.

KUS VÕIB LAHINGUGRUPPI KASUTADA?

Põhjala lahingugruppi võib kasutada Euroopa Liidu poolt ÜRO põhikirja VI ja VII peatükis sätestatu alusel rahu ja julgeoleku säilitamise või taastamise eesmärgil korraldatavas sõjalises operatsioonis ning muus sõjalises operatsioonis, kui see

on kooskõlas rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud tavade ja põhimõtetega. Lahingugrupi kasutamise otsustab Euroopa Liidu Nõukogu konsensuse põhimõttel, mis tähendab, et lahingugrupi kasutamine saab toimuda ainult Eesti nõusolekul. Praegu ei ole ühtki otsust NBG kasutamise kohta tehtud. Lahingugrupp on valmidusüksus, seetõttu ei ole selle kasutuspiirkonda võimalik eelnevalt paika panna.

KAS LAHINGUGRUPPI KASUTATAKSE AAFRIKAS/TŠAADIS?

ELi operatsioonil Tšaadis lahingugruppi ei kasutata, kuna tegemist ei ole lahingugrupi kontseptsioonile vastava operatsiooniga. Nagu eelnevalt öeldud, on lahingugrupp valmidusüksus, mistõttu ei ole selle kasutuspiirkonda võimalik eelnevalt paika panna.

KUIDAS TOIMUB LAHINGUGRUPPI SAATMINE OPERATSIOONILE, MILLISED ON ÕIGUSLIKUD ALUSED?

Riigisiselt annab operatsioonil osalemiseks õigusliku aluse põhiseaduse § 128 ja rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduse § 8 alusel Riigikogu poolt vastu võetud vastavasisuline otsus. Kaitseväge osaluse rahvusvahelise organisatsiooni kiirreageerimisjõudude koosseisus otsustab Riigikogu enne kaitseväge üksuse asumist kiirreageerimisvalmidusse. Varem on Eesti sarnaselt Riigikogu otsuse alusel panustanud kaitseväge üksusi NATO reageerimisjõudude NRFi (NATO Response Force) koosseisu.

Lahingugrupi lähetamiseks annab kaitseminister kooskõlastatult välisministriga rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduse alusel kaitseväge üksustele korralduse alustada osalemist sõjalises operatsioonis.

KUI KAUA VÕIB LAHINGUGRUPI OPERATSIOON KESTA?

Kontseptsiooni kohaselt kuni 4 kuud. Arvestada tuleb võimalusega, et üksus saadetakse operat-

sioonile valmidusperioodi viimastel päevadel, sellepärast näeb eelnõu ette mandaadi andmise kuni 2008. aasta lõpuni, et oleks kaetud ka võimalik operatsioonilt naasmise aeg.

KUI PALJU MAKSAB EESTI OSALUS PÕHJALA LAHINGUGRUPIS?

Üksuste komplekteerimise, väljaõppe ja missioonispetsiifilise varustuse soetamise kulud moodustavad 8,7 mln krooni. Nendest vahen-

ditest kaetakse ning tagatakse valmidusperioodil ettenähtud reageerimistaseme alalhoidmine.

Lähetamine sõjalisele operatsioonile toob endaga kaasa täiendavaid kulusi, mida ei ole võimalik täpselt prognoosida. Need kulud sõltuvad operatsioonipiirkonnast, operatsiooni intensiivsusest ja kestusest. Arvestades asjaolu, et taolise vajaduse tekkimisel on tegemist väga kiireloomuliste toimingutega, kaetakse vastavad kulutused kõigepealt muude projektide arvelt kiirkorras Kaitseministeeriumi eelarvest. Täiendav rahastamisvajadus, mis seondub Eesti kontingendi võimaliku osalemisega sõjalisel operatsioonil, lahendatakse vastava vajaduse tekkimisel eraldi küsimusena Vabariigi Valitsuse tasemel.

IISRAEL, LIIBANON JA SÜÜRIA

UNTSO (UNITED NATIONS TRUCE SUPERVISION ORGANISATION)

ÜRO sõjaline vaatlusmissioon UNTSO loodi ÜRO poolt juba 1948. aastal. Tegemist on ÜRO kõige esimese ja vanima rahuvalvemissiooniga, mille suurus on praegu ligikaudu 150 sõjalist vaatlejat. Sõjaliste vaatlejate ülesanne on jälgida rahukokkulepetest kinnipidamist Lähis-Idas ning hoida ära konfliktide eskaleerumist, samuti aidata teisi piirkonnas paiknevaid ÜRO missioone, nagu näiteks UNDOF (United Nations Disengagement Observer Force), mis tegutseb Golani kõrgendikul Iisraeli ja Süüria piiril, ning UNIFILi (United Nations Interim Force in

Lebanon) missioon Liibanonis, mille ülesandeks on tagada julgeolek „sinisel joonel” (Iisraeli–Liibanoni piir). UNTSO on esindatud ka Siinai poolsaarel, kus jälgitakse Egiptuse–Iisraeli piiri.

EESTI PANUS

Hetkel on UNTSOs teenimas kaks Eesti sõjalist vaatlejat, kes jälgivad olukorda Lõuna-Liibanonis ja Golani kõrgendikul. UNTSO on Eesti kaitseväge jaoks vanim käimasolev operatsioon. Sõjalised vaatlejad osalevad seal juba alates 1997. aastast ning nende tööle ei ole lähiajal lõppu näha.

VARASEM PANUSTAMINE

Lähis-Idas on Eesti varem panustanud UNIFILi missiooni Liibanonis aastatel 1996–97 rahuvalvekompaniiga (135 kaitsevägelest). See on läbi aegade üks Eesti suuremaid operatsioone.

VAATA LISAKS

- www.un.org/Depts/dpko/missions/untso/
- www.un.org/Depts/dpko/dpko/
- et.wikipedia.org/wiki/Iisrael
- www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/is.html
- et.wikipedia.org/wiki/S%C3%BC%C3%BCria
<https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/sy.html>

IRAAK

Eesti osaleb sõjalisel operatsioonil Iraagis rahvusvahelise koalitsiooni (MNF-I) koosseisus alates 2003. aasta 20. juunist. Eesti, nagu teisedki koalitsioonis osalevad riigid, panustab Iraagi julgeoleku tagamisse Iraagi seaduslikult valitud ja rahvusvaheliselt tunnustatud valitsuse palvel. Kuna Iraagi relvajõud ei suuda praegu täielikult tagada julgeolekut ja rahu Iraagis, on Iraagi valitsus tunnistanud, et mitmeriigivägede kohalolek seal on endiselt vajalik. Koalitsiooni tegevusele annavad õigusliku aluse ka ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonid, viimane neist (nr. 1723/28) 2006. aasta novembrist.

Koalitsioonijõudude (MNF-I) ülesanne on tagada koostöös Iraagi valitsusega turvaline keskkond Iraagi ülesehituseks ja stabiliseerimiseks. Selleks korraldatakse kohalike äärmuslaste ja välisterroristide vastaseid operatsioone ning õpetatakse välja ja varustatakse Iraagi julgeolekujõude.

EESTI PANUS

Eesti panustab alates 2003. aastast rahvusvahelisse koalitsiooni staabiohvitseride ja jalaväerühmaga. Rühm paikneb Al Tajiis (Bagdadist u 20 km loodes) ning on saanud ettevalmistuse jalgsi- ning motoriseeritud patrullimiseks, läbiotsimiste tegemiseks, konvoide turvamiseks ja objektide valveks.

Eesti kaitsevälased viivad operatsioone läbi koostöös Ameerika Ühendriikide maaväe ja Iraagi julgeolekujõudude üksustega, selleks et tagada kord, leida ebaseaduslikke relvi ja pidada kinni tagaotsitavaid isikuid. Iraagis teeninud Eesti jalaväerühmad on leidnud suurel hulgal peidikuid relvade ja lõhkeainega, konfiskeerinud ebaseaduslikke relvi ja kinni pidanud kümneid äärmuslasi. Sellega on Eesti kaitsevälased kaasa aidanud Iraagi julgeolekuolukorra paranemisele ning nende tegevus on säästnud paljude Iraagi inimeste elu.

Eesti panustab ka Iraagis tegutseva NATO väljaõppemissiooni NTM-I koosseisu, mille NATO lõi 2004. aasta novembris Iraagi vahevalitsuse palvel. NTM-I ülesandeks on aidata viia Iraagi julgeolekujõud sellisele tasandile, mis võimaldab Iraagi valitsusel tagada riigis stabiilsuse ja julgeoleku.

NTM-I tegeleb Iraagi julgeolekujõudude kesk- ja kõrgema tasandi isikkoosseisu väljaõppe ning nõustamisega. NATO väljaõppemissioon Iraagis keskendub eelkõige väljaõppele, varustus- ja tehnilisele abile, välistades sekkumise otsesesse sõjalisse võitlusse. Praegu teenib NTM-I staabis Bagdadis kaks Eesti staabiohvitseri.

19. detsembril 2006 pikendas Riigikogu Iraagis teenivate Eesti kaitsevälaste mandaati 31. detsembrini 2007. Mandaat lubab saata Iraaki kuni 40 kaitsevälast.

VARASEM PANUSTAMINE

2003. aasta juunist kuni 2005. aasta jaanuarini osales Iraagi operatsioonil lisaks Eesti jalaväerühmale ka transpordilennukite kaubakäitlusmeeskond, kes teenis Lõuna-Iraagis An-Nasiriyah linna lähistel Tallil'i lennuväljal asuvas USA lennuväebaasis.

KORDUMA KIPPUVAD KÜSIMUSED

MIKS EESTI OSALEB OPERATSIOONIL IRAAGIS?

Eesti osaleb sõjalisel operatsioonil Iraagis, nagu ka teistel operatsioonidel erinevates kriisipiirkon-

dades, tulenevalt oma julgeolekuhuvidest. Eesti kaitseväelaste viibimine rahvusvahelistel operatsioonidel on võrreldav Eesti riigi huvide eest seismisega mis tahes rahvusvahelise läbikäimise või koostöö kontekstis, olgu selleks diplomaatia, majandustegevus vms. Eesti, nagu teisedki koalitsioonis osalevad riigid, panustab Iraagi julgeoleku tagamisse Iraagi valitsuse palvel.

Rahvusvaheliste jõudude, sh Eesti eesmärgiks on tagada julgeolek ja stabiilsus ning luua eeldused Iraagi riigi ülesannetega tegelemiseks iraaklaste endi poolt. See on vajalik kogu maailma julgeolekuolukorra parandamiseks. Iraagi operatsioon osalemisega aitame kaasa võitlusele terrorismi ja fundamentalismiga, mille ohjeldamine on ka meie julgeolekupoliitilistes huvides. Iraagi muu-

tumine Al Qaeda-laadsete terroristlike organisatsioonide peidupaigaks oleks otsene globaalne julgeolekuoht. Terroristide taktika ja tegevuskogemused Iraagis kanduvad üle teistesse maailma punktidesse, sealhulgas Afganistani.

Peale poliitilise kogemuse omandamise ei saa unustada operatsioonidel osalemisest tõusvat praktilist tulu. Need on kogemused ja väljaõpe, mida omandatakse vaid operatsioonidel osalemisega ning mis on märkimisväärselt aidanud kaasa kaitseväge arengule (arenenud on jalaväe lahingutaktika, varustus, juhtimine). Iraagi-kogemused on olnud kaitsevæele hindamatu väärtusega edukaks osalemiseks NATO ISAFi operatsioonil Afganistanis.

MIKS PIKENDADA MANDAATI?

Üldine olukord Iraagis liigub paremuse suunas, kuid ei ole stabiliseerunud sellisel määral, et lubaks koalitsioonivägesid täielikult välja viia. Iraagi julgeolekujõud on vähehaaval üle võtmas koalitsioonijõudude ülesandeid, kuid pole veel valmis täiel määral riigis julgeolekut tagama. Praegu tagab Iraagi valitsus julgeolekut 18-st provintsist juba kaheksas. See number kasvab kiirenevas tempos.

MIKS PEAKSID EESTI KAITSEVÄELASED JUST 2008. AASTA LÕPUNI OSALUST IRAAGI OPERATSIOONIS JÄTKAMA? KAS EI OLEKS AEG LUGEDA OMA KOHUSED TÄIDETUKS JA PRAEGU IRAAGIST VÄLJA TÕMBUDA?

Ehkki olukord Iraagis on jätkuvalt keeruline, on see 2007. aasta jooksul mitmes mõttes paranenud. Positiivsed arengud (usuvägivalla vähenemine, terroristide nõrgenemine, rahvuslik leppimine) annavad lootust, et missiooni saab mõne aasta jooksul osaliselt lõpetada. Samas oleks naaiвне loota, et 2008. aasta lõpuks on vägivald Iraagis täielikult lõppenud. Iraagi julgeolekujõud arenevad, ent ekspertide hinnanguil ei ole nad ka veel 2008. aasta jooksul võimelised julgeoleku tagamist täielikult üle võtma. Loodetavasti on Iraagi julgeolekujõudude suutlikkus aasta pärast sedavõrd kasvanud, et võimaldab koalitsioonil osa ülesandeid neile üle anda.

Praegu on eluliselt tähtis hoida 2007. aastal saavutatud edu Iraagi stabiliseerimisel. Kui Iraagi julgeolekujõud ei suuda koalitsioonijõudude üles-

andeid täiel määral üle võtta, võib nende enneagne lahkumine need saavutused nullida, sest tekkiva julgeolekuvaakumi täidaksid kohe Iraagi valitsusvastased jõud.

KUI IRAAGI JULGEOLEKIJÕUDUDE ARENG ON NII OLULINE, SIIS MIKS OSALEB EESTI IRAAGIS LAHINGUÜKSUSEGA? KAS ME EI PEAKS OMA ÜKSUST VÄLJA TOOMA JA KESKENDUMA PIGEM IRAAKLASTE VÄLJAÕPPELE?

Lisaks koalitsioonijõududele tegutseb Iraagis ka NATO väljaõppemissioon NTM-I. NTM-I eesmärgiks on Iraagi julgeolekujõudude kesk- ja kõrgema tasandi isikkoosseisu väljaõpetamine ning nõustamine. NATO väljaõppemissioon Iraagis keskendub, eelkõige väljaõppele, varustuse ja tehnilisele abile, välistades sekkumise otsesesse sõjalisse võitlusse. Eesti osaleb NTM-Is alates 2005. aastast staabiohvitseridega.

Ka Iraagi julgeolekujõudude väljaõppeks on vaja elementaarset julgeolekutingimusi. Kodusõtta ja kaosesse langevas Iraagis ei oleks ka vägede koolitamine ja väljaõpe võimalik. Iraagi valitsusvastased jõud ründavad eelkõige just Iraagi julgeolekujõudusid ja eriti nende väljaõppekeskusi.

MILLINE ON IRAAGIS OPERATSIOONIL OSALEMISE ÕIGUSLIK ALUS?

Riigisiselt annab operatsioonil osalemiseks õigusliku aluse põhiseaduse § 128 lõike 1 ja rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduse § 8 lõike 1 alusel Riigikogu poolt vastu võetud vastavasisuline otsus.

Rahvusvahelise õiguse vaatepunktist: 28.11.2006 volitas ÜRO Julgeolekunõukogu ÜRO põhikirja VII peatüki sätetest lähtudes oma resolutsiooniga nr 1723 mitmeriigivägesid ühtse juhtimise all kasutama kõiki võimalikke vahendeid, et tagada julgeolek ja stabiilsus Iraagis. Analoogse mandaadi on ÜRO Julgeolekunõukogu andnud kõikidele ÜRO egiidi all tegutsenud rahutagamisoperatsioonidele, kaasa arvatud operatsioonidele endises Jugoslaavias ja Afganistanis, kus Eesti kaitseväge üksused osalevad. Praegune resolutsioon kehtib kuni 31. detsembrini 2007. Iraagi valitsusel on õigus koalitsioonijõudude mandaat ennetähtaegselt lõpetada.

Praeguse eelnõu kohaselt hakkab mandaat Eesti kaitseväelaste viibimiseks Iraagis 2008. aastal kehtima juhul, kui ÜRO Julgeolekunõukogu võtab vastu rahvusvaheliste jõudude Iraagis viibimist sätestava resolutsiooni 2008. aastaks. Kuna ÜRO Julgeolekunõukogul on peamine vastutus rahu tagamise eest maailmas, annab see koalitsiooni viibimisele Iraagis selge legitiimsuse aluse.

MILLISTELE SEADUSTELE ALLUVAD IRAAGIS VIIBIVAD EESTI SÕDURID? EESTI, USA VÕI IRAAGI?

Eesti kaitseväelased alluvad ka Iraagis Eesti võimudele, sealhulgas Eesti kohtuvõimule. Eesti kaitseväge õiguslik staatus piirkonnas on reguleeritud nii välislepingute kui ka rahvusvahelise tavaõigusega. Vastavalt rahvusvahelisele õigusele ei ole Iraagi võimudel jurisdiktsiooni Iraagis viibivate Eesti kaitseväelaste üle.

KAS EESTIL ON OLEMAS NN ÜKSUSTE VÄLJATOOMISE KAVA?

Üksuste väljatoomiskava on kõigi koalitsioonijõude puudutav küsimus. See ei saa kunagi olla paberil fikseeritud dokument, kindlate eelduste ja mõõdikutega. Väljumisstrateegia on ajas muutuv, olukorra analüüsil, liitlaste dialoogil ja tervel mõistusel põhinev tegevuskava, mille täitmise eest vastutavad Eestis eri ametkonnad. Kõige lihtsamalt öeldes on rahvusvaheliste jõudude väljumine Iraagist seotud Iraagi enda valitsuse soovi ja suutlikkusega vastutus täiel määral enda peale võtta. Praegu pole see soov ega suutlikkus veel absoluutne, kuid on seda tõenäoliselt lähimal ajal.

USA TOOB OMA VÄGESID IRAAGIST VÄLJA. KAS EESTI EI PEAKS SUUNDUMUSEGA KAASA MINEMA JA IRAAGIST LAHKUMA?

USA vägede vähendamine Iraagis ei puuduta otseselt Eesti üksusi. Iraagist viiakse välja 2007.

aasta esimesel poolel vägede suurendamise käigus riiki toodud viis lisabrigaadi. Vägesid vähendatakse piirkondades, kus Iraagi julgeolekujõud on võimelised julgeoleku tagamise enda ölu võtma. Bagdadi piirkond on Iraagis üks pingelisema julgeolekukeskkonnaga alasid.

NII LÄTI KUI KA LEEDU ON OMA VÄED IRAAGIST VÄLJA TÕMMANUD, MIKS EESTI OMA NAABRITE EESKUJU EI JÄRGI?

Väide ei ole päris korrektne. Nii Läti kui ka Leedu osalevad endiselt OIFis, kuid senisest väiksemas mahus. Leedu toob novembris 2007 Iraaki tagasi jalaväerühma. Samaaegselt üksuste vähendamisega Iraagis on Läti suurendanud oma osalust Afganistanis. Seega ei ole põhimõttelisel tegemist mitte vägede vähendamisega rasketel operatsioonidel, vaid nende ümberpaigutamisega. Eesti osaleb juba praegu Afganistanis 120-130 kaitseväelasest koosneva kontingendiga, millest põhiosa moodustab jalaväekompanii.

MIKS ASUB EESTI RÜHM JUST OHTLIKUS BAGDADI PIIRKONNAS, MITTE MÖNES RAHULIKUS IRAAGI PROVINTSIS?

Iraagis on kindlasti näiliselt rahulikumaid piirkondi, kuid ebastabiilsus on omane kogu riigile. Rahulikkus on sellistes kohtades sageli näiline. Meenutagem kasvõi viimaste kuude jooksul nn. "rahulikumas piirkonnas", Iraagi lõunaosas teeniva Poola kontingendi ja esindajate vastu suunatud rünnakuid.

Eesti jalaväerühm on kogu oma teenistusperioodi vältel asunud Bagdadi piirkonnas ning viinud operatsioone läbi selle erinevates osades. Häid sõdureid oli ja on tarvis just seal, kus vajadus nende järele on kõige suurem. Bagdadis teeninud kaitseväelaste aastatepikkune praktika on näidanud, et meie üksused on valmis nii vaimselt, füüsiliselt kui ka varustatuselt teenima selles piirkonnas. Eesti üksused teenivad USA väekontingendi koosseisus ning see on igal juhul õigustatud – koostöö ameeriklastega on osutunud väga heaks. Eesti üksuste distsiplineeritus ning hea väljaõpe on leidnud USA kontingendilt väärilist tunnustust. Oluline on siin märkida USA poolt meie üksusele antava logistilise toetuse kvaliteeti, mis on samuti üks peamisi kriteeriume operatsioonipiirkonna valimisel. Tähtis on ka Ameerika Ühendriikide rahaline abi nii strateegilise lennutranspordi kui ka suure osa koha-pealsete logistiliste teenuste katmisel. USA pool katab orienteeruvalt poole kõigist operatsioonikuludest.

IRAAGIST ON SAANUD TERRORISTIDE VÄLJAÕPPEKESKUS. KAS EESTI TEGEVUS IRAAGIS SUURENAB OHTU EESTI JULGEOLEKULE?

Terrorism kui julgeolekuoht on globaalne ning kindlasti aktuaalne kõigis Euroopa Liidu ja NATO liikmesriikides ning asjassepuutuvad ametkonnad teevad oma parima riskide maandamiseks. Nagu öeldud, terrorismiohuga tuleb tegelda ja tegeldakse kõikjal. Rahvusvaheline terrorism eksisteeris ka enne Iraagi konflikti algust ega ole selle põhjustatud. Meie osalemine rahvus-

vahelistel operatsioonidel on kindlasti riigi julgeolekut toetav, mitte ohtuseadev ettevõtmine. Iraagi operatsioonis osaledes väldime selle riigi langemist kaosesse ning muutumist terroristide tugipunktiks, nagu seda oli Afganistan enne Talibani kukutamist.

KUI PALJU MAKSAB EESTI OSALUS OPERATSIOONIL IRAAGIS?

2008. aasta eelarve alusel on kaitsevæele Iraagi operatsiooni tarbeks planeeritud ca 38 miljonit krooni. Põhiosa sellest summast moodustavad personalikulud. Peamise osa logistilise toetuse kuludest ehk transpordi-, toitlustus-, majutus-, kollektiivse TBK-kaitse kulud, katavad Ameerika Ühendriigid. Eraldi tasub ära märkida isikkoosseisu ja põhivarustuse lennutranspordikulusid operatsioonipiirkonda ning tagasi, mille katab samuti USA. Hinnanguliselt on Ameerika Ühendriikide poolt kaetavad kulud vähemalt samas suurusjärgus kui Eesti kulud.

KUIDAS ON REGULEERITUD KÄSULIIN USA VÄGEDE NING IRAAGIS VIIBIVATE EESTI ÜKSUSTE VAHEL?

Oma tegevuses ehk operatiivtasandil alluvad Iraagis operatsioonil viibivad Eesti kaitsevæe üksused Ameerika Ühendriikide käsuliinile. Kaitsevæe juhataja on andnud Ameerika Ühendriikide keskväejuhatuse (US CENTCOM) ülemale üle

operatiivjuhtimisõiguse Iraagis viibivate Eesti kaitsevæe üksuste üle. Samas on Kaitsevæe juhataja säilitanud täieliku käsutamiseõiguse nimetatud üksuste üle, sealhulgas õiguse üksused Eestisse tagasi kutsuda ning määrata distsiplinaarkaristusi.

KUIDAS KOMPLEKTEERITakse OPERATSIOONILE LÄHETATAVAD ÜKSUSED?

Iraagi operatsioonile saadetavad Eesti üksused komplekteeritakse elukutselistest sõjaväelastest. Järgmisena Iraagi operatsioonile lähetatav jalaväerühm ESTPLA-16 on komplekteeritud põhiliselt reservväelaste baasil, kellega on sõlmitud tegevteenistuslepingud. Rühma juhtkonna moodustavad kogenud kaitsevæelased, kes on varemgi operatsioonidel käinud. Üksuse lähendamisele eelneb 20-nädalane intensiivne ettevalmistusperiood, mille käigus toimub sobivuse testimine ning operatsioonieelne põhjalik väljaõpe.

KAS KAITSEVÆELASED OSALEVAD IRAAGIS VABATAHTLIKULT VÕI KOHUSTUSLIKULT?

Kaitsevæelastega on sõlminud vabatahtlikud tegevteenistuslepingud. Osalemine rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel on kaitsevæelaste teenistuskäigu loomulik osa, mis käib kaitsevæelase ametiga kaasas. Operatsioonil osalemine annab märkimisväärse panuse kaitsevæelase arengusse. Kõik Eesti jalaväerühma värvatud teavad, kuhu nad saadetakse, ja nad on sõlminud tegevteenistuslepingud vabatahtlikult.

KES ON KOALITSIOONIJÕUDUDE VASTASED IRAAGIS?

Iraagi valitsuse ja koalitsioonijõudude vastased võib jagada kolme kategooriasse:

- 1) sunniidid, keda võib omakorda jagada kaheks:
 - A) sunni natsionalistid, kes tahavad taastada sunni vähemuse võimu ülejäänud Iraagi üle. Siia hulka kuuluvad ka Saddam Husseini ajal võimul olnud Baath'i partei endised ametnikud;
 - B) sunnidest islamistid, kelle eesmärgiks on islami riigikorralduse loomine Iraagis.
- 2) šiia relvarühmitused, mis võitlevad võimu ja ressursside pärast Iraagis islamifundamentalistlikel põhjustel. Suurim neist on Mahdi armee – Moqtada al-Sadr'i pooldajad, ent viimasel ajal on see rühmitus killustunud.
- 3) Al-Qaeda: rahvusvaheline terroriorganisatsioon, mille eesmärgiks on demokraatlike arengute takistamine riigis ja džihaad uskmatute ning Al-Qaedat mittepooldavate moslemite vastu. Enamus neist on välisvõitlejad ehk naaberriikidest Süüria või Saudi-Araabia kaudu Iraaki tulnud araablased.

Tuleb arvestada, et ühtset koordineeritud mässuliste liikumist koalitsiooni ning Iraagi valitsuse vastu ei eksisteeri. Mässuliste rühmitused on killustunud ning võitlevad ka omavahel. Ei saa väita, et vaenutegevus on selgelt usurühmadevaheline, tihti on tegemist grupeeringutevahelise võitlusega usu- ja rahvusrühmade sees. Eriti vihaselt on kohalikud sunniidid pöördunud Al-Qaeda vastu

ning asunud seepärast koostööle koalitsiooni- ja valitsusvägedega. Põhjuseks on Al-Qaeda välismaine päritolu ning verised rünnakud tsiviil-elanikkonna vastu.

KAS ESTPLA KÄE LÄBI ON HUKKUNUD KA IRAAKLASI?

Nii ei saa küsimust püstitada. Eesti, nagu ka teised koalitsiooni liikmed, ei mõõda edu hukkunud vaenlaste arvu järgi. Pigem võiks küsida, kui palju inimelusid on Eesti üksuste kohalolu Iraagis päästnud. Ehkki seda arvu ei ole võimalik öelda, ei ole see kindlasti väike. Eesti kaitseväelased on avastanud suurel hulgal ebaseaduslikke relvi ja lõhkematerjale, mille ohvriks oleks tõenäoliselt langenud eelkõige kohalikud tsiviilelanikud. Eesti kaitseväelased on Iraagis selleks, et tagada stabiilne ja rahulik julgeolekukeskkond.

VAATA LISAKS:

- www.state.gov/p/nea/ci/c3212.htm
- www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/iz.html
- et.wikipedia.org/wiki/Iraak
- www.state.gov/p/nea/rls/rpt/iraqstatus
- www.mnf-iraq.com/

KOSOVO

KFOR (KOSOVO FORCE)

Kosovo kriis on üks Jugoslaavia lagunemisel tekkinud konfliktidest, mida üritati rahvusvaheliste vahendajate abil rahumeelselt lahendada, kuid see ei õnnestunud. NATO sekkus konflikti lahendamisse sõjalise tegevusega 23. märtsil 1999, et takistada tsiviilisikute edasist hukkumist. Peale 77 päeva kestnud õhurünnakuid saavutati Jugoslaaviaga kokkulepe vägede väljaviimiseks piirkonnast. Samal ajal asendati NATO tegevus ÜRO mandaadi alusel tegutseva KFORi rahuvalvemisiooniga.

NATO juhitud rahvusvaheliste julgeolekujõudude KFORi operatsiooni eesmärk on tagada rahu, stabiilsus ja avalik kord Kosovos ning toetada ÜRO missiooni UNMIK tegevust. Rahuoperatsioon algas Kosovos 12. juunil 1999 ÜRO mandaadi 1244 alusel. Praegu osaleb KFORi missioonil Kosovos 35 riiki umbes 16 000 rahuvalvaja.

Operatsiooni lõppeesmärk ei ole määratletud, sest puudub konsensus Kosovo staatuse osas. Staatuseküsimus on viimasel ajal teravalt päevakorda tõusnud. Praegu hinnatakse julgeolekuolukorda Kosovos küllaltki stabiilseks, kuid seoses staatuseküsimuse päevakorda kerkimisega väga tundlikuks ja seega plahvatusohtlikuks. Seetõttu ei plaani NATO oma vägesid 2007. aasta jooksul Kosovos vähendada.

EESTI PANUS

Praegu on Kosovos MNTF(N)i Taani pataljoni koosseisus teenistuses staabiohvitserid ja rühma-suurune üksus ESTRIF ning staabiohvitserid KFORi peakorteris, mis paikneb Prištinas.

Olemasolev Riigikogu mandaat kuni 150 kaitseväelase osalemiseks operatsioonil kehtib 2008. aasta 1. jaanuarini.

VARASEM PANUSTAMINE

Eesti kaitsevägi on erinevatel missioonidel Kosovos osalenud juba alates 1999. aastast, mil seal alustas tegevust ESTPATROL-1 (KFOR MSU allüksusena). Viimane ESTPATROLi üksus ESTPATROL-14 lõpetas Kosovos teenistuse 2006. aasta detsembris. Lisaks roteerisid Eesti, Läti ja Leedu 6-kuuliste perioodide kaupa Taani pataljoni koosseisus teenivat kompaniisuurust üksust (BALTSQN). Üksuste roteerimist Kosovos alustati 2003. aasta märtsis. Kompaniisuuruse üksusega on Eesti panustanud kolm korda: BALTSQN-7 ajavahemikus märtsist augustini 2003, BALTSQN-10 ajavahemikus septembrist 2004 märtsini 2005 ja BALTSQN-13 ajavahemikus veebruarist augustini 2006.

Stabiilse julgeolekuolukorra tagamisel Balkani poolsaarel on laiemas mõttes suur tähtsus kogu

Euroopa julgeolekule. Seetõttu on KFORis osalemine Eesti jaoks oluline ka edaspidi ning seetõttu alustati 2007. aasta veebruarist uuesti rühmasuuruse üksuse roteerimist Kosovos.

VAATA LISAKS

- web.riigikogu.ee/ems/plsql/motions.show?assembly=10&id=774&t=E
- www.nato.int/kfor/
- et.wikipedia.org/wiki/Kosovo

KORDUMA KIPPUVAD KÜSIMUSED

MIKS OSALEB EESTI MISSIOONIL KOSOVOS?

Kuna tegu on Euroopas asuva julgeolekuohu koldega, on rahu ja stabiilsuse tagamine Kosovos Eestile mitmekülgsest tähtis. See aitab kaasa kogu Lääne-Balkani piirkonna stabiilsusele, julgeolekule, majanduslikule edule, vähendab migratsiooni- ja rahvusvahelise kuritegevuse ohtu. Etnilisel kriisil on oht laieneda üle kogu regiooni,

mistõttu sealset tegevust ei saa lõpetada enne missiooni lõppesmärgi saavutamist.

MILLINE ON KOSOVO MISSIOONIL OSALEMISE ÕIGUSLIK ALUS?

Riigisiselt annab missioonil osalemiseks õigusliku aluse põhiseaduse § 128 lõike 1 ja rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduse § 8 lõike 1 alusel Riigikogu poolt vastu võetud vastavasisuline otsus.

KFORi rahutagamisjõud sisenesid Kosovosse ÜRO mandaadi alusel 12. juunil 1999, kaks päeva pärast ÜRO Julgeolekunõukogu poolt vastu võetud resolutsiooni 1244. ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon 1244 annab KFORile Kosovos rahu tagamiseks tähtajatult mandaadi kuni uue vastavasisulise resolutsiooni vastuvõtmiseni.

KUS EESTI KAITSEVÄELASED TEENIVAD?

Eesti kontingent paikneb peamiselt Prantsusmaa juhitud MNTF(N)i koosseisus Taani pataljoni alluvuses Põhja-Kosovos Mitrovicas (täpsemalt Donje Zatre linnakeses). MNTF(N)i vastutusala

on serbia ja albaania segaasustusega (domineerivad serblased) Põhja-Kosovo. Tegemist on Kosovo tööstuskeskuse ja ka äärmiselt erineva etnilise koosseisuga alaga.

Eesti kavatseb jätkata Kosovos samasuguse kontingendiga, kuid seoses KFORi struktuurimuudatustega võib Eesti rühm muutuda luurerühmast jalaväerühmaks, mistõttu Eesti kontingent võib mõnevõrra suurenedagi.

KUIDAS ON REGULEERITUD KOOSTÖÖ TAANIGA?

Eesti üksuste logistiline, meditsiiniline ja administratiivne toetus Taani juhitud kontingendis on sätestatud 2007. aasta 12. juunil Eesti ja Taani vahel sõlmitud vastastikuse mõistmise memorandumis. Selle kohaselt on Eesti üksuste operatiivjuhtimisõigus Taani kontingendi (Commanding Officer/ DANBN/KFOR) ülemaal, samas säilitab Eesti kaitseväge juhataja täieliku käsutamisõiguse Taani kontingendi alluvuses olevate Eesti üksuste üle.

MILLINE ON OLNUD SENINE PANUSTAMINE KOSOVOS?

Eesti kaitseväge on osalenud KFORi operatsioonis juba alates 1999. aastast, kui seal alustas Itaalia mitmeotstarbelise sõjaväepolitseiüksuse koosseisus tegevust sõjaväepolitsei rühm ESTPATROL. Viimane ESTPATROLi üksus lõpetas Kosovos teenistuse 2006. aasta detsembris. Lisaks roteerisid Eesti, Läti ja Leedu alates 2003. aasta märtsist kuuekuuliste perioodide kaupa Taani

pataljoni koosseisus teenivat kompaniisuurust üksust BALTSQN. Viimane üksus BALTSQN-13, mis tuli Eestist, lõpetas oma teenistuse augustis 2006.

KAS EESTI KAITSEVÄELASED OSALEVAD LAHINGUTEGEVUSES?

Ei! Missioonil tagatakse peamiselt julgeolekut piirkonnas, selle raames tehakse nii patrulle kui ka vaatlusi. Peale selle on üksusel olnud ka mitmeid muid ülesandeid, nt. on jälgitud sala-kaubandust ja illegaalset metsariiet. Tänu vene keele oskusele on rühm saanud hea kontakti kohalike elanikega.

MIS ON EESTI KAITSEVÄELASTE/KFORI ÜLESANDED?

Kosovo Force (KFOR) on NATO juhitud rahvusvaheline missioon, mille ülesanne on julgeoleku loomine ja tagamine Kosovos. KFOR-i ülesandeks on ära hoida vaenutegevuse taaspuhkemist, luua turvaline keskkond elutegevuseks, demilitariseerida Kosovo Vabastusarmee ning toetada ÜRO ajutise administratsiooni tööd, peamiselt rahvusvahelist humanitaarabialast tegevust.

KUI SUUR ON KFORI KOOSSEIS, KES SEAL OSALEVAD?

Rahuoperatsioon algas Kosovos 12. juunil 1999. aastal ÜRO resolutsiooni nr 1244 alusel. Hetkel osaleb KFORi missioonil Kosovos 35 riiki umbes 16 000 rahuvalvajaga.

KFORi staap asub Prištinas ning raporteerib NATO ühendvägede juhatusele (Joint Force Command) Napolis. KFORi vastutusala Kosovos on jagatud MNTF (C)2, MNTF (S)3, MNTF (W)4, MNTF (E)5 ning MNTF (N)6 vahel. Peale selle on Kosovos veel ka MSU üksus, mis on sõjalise staatusega politseiüksus.

MNTF(N)i alluvuses paiknevad peale Prantsusmaa, Taani ja Eesti veel ka Belgia, Kreeka, Luksemburg ja Maroko.

KUI PALJU MAKSAB EESTI OSALUS MISSIOONIL KOSOVOS, KES KATAB KULUD?

Eesti kaitseväge üksuste missiooneelsed ja missioonil viibimisega seotud kulud kaetakse kaitseministeeriumi valitsemisala eelarvest. 2008. aasta eelarves on kaitseväge missioonide tarbeks Kosovos kavandatud ligikaudu 29,6 miljonit krooni.

MILLINE ON OLUKORD KOSOVOS?

Julgeolekut Kosovos pärsivad etniline vaenulikkus, organiseeritud kuritegevus, korrupsioon, majanduslik mahajäämus. Kui juhtub, et Kosovo ei saavuta iseseisvust, siis võib Kosovo parlament ühepoolset iseseisvuse välja kuulutada, mille tulemusena võivad alata etnilised rahutused (eriti Põhja-Kosovos, kus on segaelanikkond). Iseseisvuse saavutamisel aga võivad rahutustega alustada Kosovo serblased. Olukorda võivad pingestada ka 17.11.2007 toimuvad Kosovo parlamendi valimised. Seetõttu otsustati 2006. aasta NATO Riia tippkohtumisel säilitada seal NATO vägede kohalolek.

KAS EESTIL ON OLEMAS ÜKSUSTE VÄLJATOOMISE KAVA?

Väljumisstrateegia aluseks on Kosovo staatuseküsimuse lahendamisel. Kui küsimus on saanud sellise lahenduse, mis sobib nii Kosovole kui ka Serbiale, ja KFOR on oma ülesanded täitnud, siis saab ta välja tõmbuda ja anda vastutuse üle kas Kosovo enda või muudele julgeolekujõududele.

KUIDAS KOMPLEKTEERITAKSE MISSIOONILE LÄHETATAVAD ÜKSUSED?

Seoses ESTGUARDi missiooni lõppemisega Bosnias ja Hertsegoviinas alustas Kaitseliit Kosovo operatsiooni mehitamist. Esimene Kaitseliidu baasil moodustatud rühm Kosovos alustas teenistust juba augustis 2007, kui missioonile suundus ESTRIF-2. ESTRIF-2 on lõpetanud väljaõppe Rahuoperatsioonide Keskuses ning Kaitseliidu peastaap on komplekteerinud ESTRIF-3 isikkoosseisu.

KAS KAITSELIITLASED OSALEVAD KOSOVOS VABATAHTLIKULT VÕI KOHUSTUSLIKULT?

Kaitseliitlaste värbamine ESTRIFi koosseisu toimub vabatahtlikkuse alusel.

MILLISEID JÕU KASUTAMISE REEGLEID JÄRGITAKSE?

Eesti kaitsevägealaste jõu kasutamise reeglid lähtuvad kaitseministri kehtestatud jõu kasutamise reeglitest. Täpsemat teavet ei saa siin avaldada,

kuna jõu kasutamise reeglid ning nende piirangud on riigisaladus (põhjendus – su vaenlane ei pea teadma, kuidas on jõu kasutamine tema suhtes reguleeritud). Huvilised saavad jõu kasutamise reeglitega tutvuda Kaitseministeeriumis.

KAS KASUTATAV VARUSTUS JA RELVASTUS ON OLUSIÜLDISE ARVESTADES OPTIMAALNE?

Missioonil osalevate kaitseväelaste individuaalvarustus on komplekteeritud missioonikeskkonna kliimaatilisi eripärasid ja julgeolekuriske silmas pidades.

MILLINE ON OLUKORD STAATUSELÄBIRÄÄKIMISTEL?

2. veebruaril 2007 esitas Martti Ahtisaari ettepanekud Kosovo staatuse määramiseks. Oma raportis tegi ta ettepaneku anda Kosovole piiratud suveräänsus rahvusvahelise kohalolekuga. Kosovol peaks olema oma lipp, vapp, hümn, kaitsejõud, põhiseadus ja õigus liituda rahvusvaheliste organisatsioonidega. Rahvusvähemustele tuleks anda laialdased õigused. Lähtudes Ahtisaari ettepanekust, avaldasid USA ja ELi juhtriigid 11. mail 2007. aastal ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni projekti, mille kohaselt antakse Kosovole iseseisvus rahvusvaheliste jõudude kontrolli all. Venemaa teatas, et pakutud resolutsioon talle ei sobi ja ta soovib lahendust, mis sobib nii Serbiale kui ka Kosovole. Seetõttu on hilisematest resolutsiooniprojektidest välja võetud iga-sugune viide Kosovo iseseisvusele, kuid Venemaa

on seni skeptiline ja leiab, et kuigi iseseisvust otseselt ei mainita, on seda võimalik lugeda ridade vahelt.

Viimaste arengutena otsustas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni mitte vastu võtta, vaid lasta osapooltel veel 120 päeva jooksul läbirääkimisi pidada ning otsida kõigile sobivat lahendust. Moodustatud on ka nn. “troika”, kuhu kuuluvad EL, USA ja Venemaa. Kuigi Venemaa alustas läbirääkimisi positsioonilt, et Ahtisaari plaan on kehtetu, teatas ELi esindaja Wolfgang Ischinger, et “troika” eesmärk ei ole teha uut ettepanekut ja Ahtisaari pakkumine on ikka veel laual. Seetõttu on ELi ja USA sõnum endiselt see, et Kosovol tuleks lasta otsida võimalusi iseseisvumiseks. Detsembris 2007 peaksid resolutsiooni arutelud ÜRO Julgeolekunõukogus jätkuma.

28. septembril 2007. aastal toimusid New Yorgis esimesed otsekõnelused Serbia ja Kosovo vahel. Kohtumisel presenteerisid Serbia ja Kosovo oma plaane ja visioone. Serbia on valmis Kosovole andma suurte õigustega autonoomia (õigus maksu koguda, oma parlament jne). Kosovo näeb ainukese võimalusena iseseisvust. Kosovo peaminister Agim Ceku on välja öelnud, et kui 10. detsembriks lahendust ei saavutata, kuulutab Kosovo end ühepoolselt iseseisvaks.

NATO REAGEERIMISJÕUD (NRF)

NATO reageerimisjõudude (NRF – NATO Response Force) loomine otsustati Praha tippkohtumisel 2002. aastal. Eesmärgiks on luua kõrgvalmidusega ja kiiresti ümberpaigutatav väekoondis, mis suudab läbi viia sõjalisi operatsioone maailma eri kohtades. NRFi teine eesmärk on täita nn. katalüsaatori rolli. Üksuste ettevalmistamine NRFi jaoks ja osalemine NRFis aitab väepanustajariikidel kiirendada reformide elluviimist ja ümberkorraldusi oma relvajõududes, et arendada senisest rohkem ümberpaigutatavaid üksusi rahvusvahelistel operatsioonidel osalemiseks.

NATO reageerimisjõud on 5- kuni 30-päevase etteteatamisega valmis sisenema konfliktikoldeesse 15 000 km raadiuses Brüsselist ning läbi viima erineva iseloomuga operatsioone. Oluline on teada, et NRF ei ole valmis üksus vaid reageerimisvalmiduses võimete pakett, mille baasil komplekteeritakse üksus vastavalt ülesandele.

EESTI OSALUS

Eesti esimene panus NRFi koosseisu oli Eesti mereväe staabi- ja toetuslaev „Admiral Pitka“, mis osales 2005. aasta maist kuni 2006. aasta märtsini NRFi mereväekomponendi miinitõrjeskaadri SNMCMG1 koosseisus.

NRFi maaväekomponendi koosseisu panustas Eesti 2006. aasta teisel poolel demineerimis-meeskonna ning 2007. aasta esimesel poolel oli reageerimisvalmiduses 32-liikmeline sõjaväepolitseirühm.

Eesti valmistub koos Läti ja Leeduga panustama 2010. aasta esimesel poolel NRFi maaväekomponendi koosseisu ühise mehhaniseeritud jalaväepataljoni (BALTBAT). NRFi maaväekomponendi juhtriik on sel ajal Taani. Eesti osaleb ühispataljoni kompanii(+) suuruse üksusega.

VAATA LISAKS

- www.nato.int/issues/nrf/index.html
- www.mil.ee/index.php?menu=merevagi&sisu=merevagi
- www.manw.nato.int/manw/pages/organisation/snmcmg1.htm

KUIDAS SAADA RAHUSÕDURIKS

VÄRBAMINE SCOUTSPATALJONI:

Scoutspataljon, mille baasil komplekteeritakse enamik missioonidele minevaid üksusi, on kaitseväge kõige kiiremini arenev väeosa, mis pakub ainulaadseid karjäärivõimalusi. Elukutselistest sõjaväelastest koosnevas üksuses pakutakse parimat väljaõpet ja varustust. Scoutspataljon on valmis täitma lahinguülesandeid. Pataljoniga saavad liituda kõik Eesti Vabariigi kodanikud vanuses 18–35 eluaastat. Kandidaat peab olema läbinud kohustusliku ajateenistuse. Parim aeg Scoutspataljoniga liitumiseks on pärast ajateenistust. Liitujad peavad olema heas füüsilises vormis ja nad ei tohi olla kohtulikult karistatud.

VÄLJAÕPE:

Rahuoperatsioonide Keskuse baasil antava väljaõppe eesmärk on eelkõige valmistada ette kaitsevägealasi, kes lähevad rahutagamis- või kriisiohjeoperatsioonidele. Missiooniüksuste ettevalmistamise kõrval viiakse jooksvalt läbi väljaõpet ka Rahuoperatsioonide Keskuse isikkoosseisule, et anda üksuses alaliselt teenivatele kaitsevägealastele elementaarseid sõjalisi teadmisi ja tagada nende püsiv valmidus kaitsevägeateenistuseks. Vastavalt väljaõppeplaanidele korraldatakse ka teisi sõjalisi, erialaseid ja spetsialistide kursusi, õppepäevi ja täienduskoolitusi.

ESMANE VÄLJAÕPE:

Rahuoperatsioonide Keskusesse teenistusse astuda soovijatel tuleb läbida ajateenistus või omandada sõduri baasoskused Kaitseliidus või Naiskodukaitse baasil. Rahuoperatsioonide Keskuses sõduri baasväljaõpet ei anta.

MISSIOONIEELNE VÄLJAÕPE:

Üksuste missioonieelne väljaõpe lähtub alati eelseisvale missioonile seatud eesmärkidest, teenistuslikest erisustest ja missioonipiirkonna eripärast. Seetõttu erineb iga üksuse ettevalmistus eelnevast. Arvestatakse varasematelt missioonidelt saadud kogemustega ning situatsiooni muutumisega missioonipiirkondades. Spetsiifilisest nõuetest lähtudes õpetatakse käsitsema erinevaid relvi, tundma sõjalist topograafiat, rahvusvahelist sõjaõigust, lihvitakse sõduri baas- ja taktikalisi oskusi nii üksikvõitleja kui ka suurema üksuse tasandil. Missioonipiirkonna tutvustamisel käsitletakse konflikti ajaloolisi tagamaid ja arengut, tutvustatakse piirkonna kultuurilisi ja religioosseid iseärasusi. Psühholoogilise ettevalmistuse raames õpitakse toime tulema lähetusstressi ja võimalike teenistuslike pingetega. Reeglina on missioonieelse väljaõppe pikkus 15 nädalat.

SCOUTSPATALJONI VÄLJAÕPE:

Pataljoni väljaõpe toimub kinnitatud väljaõppeplaani alusel. Väljaõppe kõrge taseme tagavad ülesannete mitmekülgus ning kaitseväes kasutatav moodsaim varustus ja relvastus, mida pidevalt moderniseeritakse. Pataljoni väljaõppeaasta koosneb õppekursustest, väliõppustest ja erialaväljaõppest.

VALMISTUDES MISSIOONIKS

Pereliikme missioonileminek muudab kõigi tema lähedaste elu. Sõltumata sellest, kas ära läheb abikaasa, poeg või vend, tuleb pereasjad ikkagi ümber jaotada ning kogu vastutus stabiilse elukorralduse jätkumise eest jääb kojujääjaile. Ootamatult võivad need ennast avastada silmitsi nende õlule laskunud argielukoormusega.

Lisanduvad tunded ja mõtted, mida nad varem enda juures ettegi kujutada ei suutnud. Vastavalt rollile, mida missioonile läinu täitis, võivad need ulatuda igatsusest ja üksildusest ärevuseni ning vajaduseni ükskõik millise kontakti järele.

Ka teenistusest naasval sõjaväelasel on raske rahuolukorras toime tulla just selle tõttu, et pikka aega kestnud äraoleku järel ei ole tema pere enam endine – kõik pereliikmed, sealhulgas ta ise, on vahepeal muutunud. Muutunud on sotsiaalsed olud, sageli terve ümbruskond. Selle tulemuseks võib olla ärritus, rahulolematuse, tülid ja kauge-nemine.

Pered, mille liige või liikmed on seotud sõjaväega, puutuvad kokku probleemidega, mis erinevad oluliselt tavapärastest – “tsiviilperede” probleemidest. Kuna sõjaväelase sotsiaalne ja psühholoogiline rahulolu on kvaliteetse teenistuse

garantii, on selle küsimusega paljude lääneriikide relvajõududes juba üle poole sajandi tõsiselt tegele-
tud. Probleemide pehmenamiseks ja võimalusel
ärahoitmiseks on käivitatud mahukaid sõjaväe-
laste peredele suunatud toetusprogramme.

Tänaseks on selline ettevõtmine – missioonil ole-
vate kaitseväelaste perede toetusprogramm
(MPT) – realiseerunud ka Eestis. Programmi
viiakse ellu koostöös Naiskodukaitsega ning selle
eesmärk ning on osutada sotsiaalset ja psüh-
holoogilist toetust lähedastele pereliikme operat-
sioonil viibimise ajal ning pärast seda.

VAATA LISAKS

- www.rok.ee

NÕUANDED KODUJÄÄJATELE

Kuidas toime tulla, kui oluline pereliige on lähetatud pikaajalisele missioonile.

TEE HOOLIKALT ELUKORRALDUSSE PUUTUVAID ETTEVALMISTUSI

Tee endale selgeks ja korralda ära elu formaal-juriidilised küljed: kindlustused, volitused, testament jne. Samuti ära unusta end kurssi viia praktiliste asjadega nagu korteriüür, liisingud ja laenud, side-, kütuse- ja muud majapidamiskulud.

JÄÄ OMA LÄHEDASEGA KONTAKTI

Sinu lähedasel on väga meeldiv saada kõnesid, kirju, huvitavaid uudiseid kodumaalt, salvestusi või joonistusi oma lastelt. Nii et - suhtle! Isegi siis, kui see võimalus tundub kaootiline ja eba-regulaarne.

SÄILITA PERES JUURDUNUD RUTIIN

Püüa jätkata normaalset elurütmi peres toimunud muutusest hoolimata.

JÄÄ KONTAKTI SÕPRADE JA TUTTAVATEGA

Ära isoleeri ennast selle pärast, et teid ollakse harjunud nägema paarina. Jätka harjumuspärast seltsielu.

INFORMEERI KOOLI VÕI LASTEAEDA

Ka lapsed reageerivad pereliikme lahkumisele. Võib jette tulla voodimärgamist, unehäireid, agressiivsust. Kui lasteaiakasvataja või õpetaja on olukorraga kurssi viidud, oskab ta paremini võimalikeks reaktsioonideks valmis olla.

HANGI VÄRSKET INFORMATSIOONI SITUATSIOONIST MISSIOONIPiIRKONNAS

Kui meedia edastab ärevat informatsiooni, kontakteeru kohe Rahuoperatsioonide Keskuse staabiga. Kõige frustreerivam on püüda kujunda da seisukohta ebamäärasele allikale toetudes. Jaga oma uudiseid pereliikmete ja teiste sarnaste pere-dega.

KESKENDU OLEVIKULE

Selle asemel, et muretseda ja igatseda oma armastatu järele, tegele sellega, millega Sa saad tegelda.

RÄÄGI INIMESTEGA – OSALE TOETUSGRUPI TEGEVUSES

Kui võimalik, siis räägi selliste inimestega, kes on Sinuga sarnases olukorras. Tihti on see rahustav, sest nad teavad, mida tunned.

NÕUANDED TAGASIOOTAJATELE

Ka missioonilt naasmine on psühholoogiline väljakutse. Järgnevalt mõned nõuanded selle sujuvaks kulgemiseks.

PROBLEEMNE SAABUMINE

Saabumine võib hilineda (transport) või lihtsalt sattuda ebasobivale ajale (nt öö, varahommik). Lisaks võib etteteatamise aeg olla liiga lühike ning Sa ei jõua teha soovitud ettevalmistusi. Ole selleks valmis ja püüa säilitada rahu – see protsess ei sõltu mingil määral Sinust ning Sa ei suuda seda kuidagi mõjutada.

SÕLTUMATUS JA VABADUS

Tõenäoliselt oli Sul alguses raske harjuda, et kogu argielu korraldamine jäi ainult Sinu peale. Nüüd oled Sa juba märgatavalt iseseisvam ning nii sa ennast ka tunned. Seega võib pereliikme naasmine tähendada selles mõttes tagasiminekut ning tajutud sõltumatuse kadu. Tuleta endale meelde, et kooselu tähendabki vastastikust enesepiiramist – see võib olla lihtsalt vahepeal ununenud.

SULANDUMINE PERERUTIINI

Võib juhtuda, et naasnud pereliige tunneb ennast esimestel nädalatel lausa ülearusena. Tema rolli pereelus oled ju vahepeal kandnud Sina ning tal ei

ole seda tühja tooli, kuhu lihtsalt istuda ning poolelijäänud kohast jätkata. Vaadake rahulikult oma rollid üle – kui vaja, tehke muudatusi. Rääkige ka läbi igapäevartiini ja –ülesanded. Paha poleks uuesti üle vaadata igapäevaelu puudutav tööjaotus.

AJA PLANEERIMINE

Saabumisele järgnev periood võiks olla teadlikult planeeritud nii, et see aitaks pere taas kokku liita. Alguses võiks päevakava olla lähedam – vahetult kojunaasnud pereliige võib vajada mõnda “laiska” päeva. Emotsionaalse läheduse taastamiseks võtke aega kahekesi olemiseks – te mõlemad olete muutunud ning teil võib esineda harjumatuid tundeid. Arvesta toimunud muutustega ka oma ootustes. Kui usud, et kõik on samuti kui enne missiooni, võid pettuda. Eraldi aeg tuleks planeerida ka lastega koos olemiseks – nad võivad olla rahutud ja käituda ettearvamatu.

PEREKONNA EELARVE

Püüa püsida oma planeeritud eelarve piires seniks, kuni saate koos kõik asjad rahulikult läbi arutada ja uued majandamist puudutavad otsused vastu võtta. Naasnu ei pruugi hästi mäletada pere rahavajadusi.

TAASÜHINEMINE

Sarnaselt kõigile inimsuhetele, ei toimu ka pere taasühinemine iseenesest – see vajab aega ja tööd. Peamine on olla suhete taastamisel kannatlik. Andke oma “naasnule” igati mõista, et ta on pere oodatud ja armastatud liige. Suhtlemisel püüdke olla avatud ja rääkida oma tegelikest tunnetest. Vastastikune avameelsus, mõistmine ja toetus viivad peagi eesmärgile – teie perest saab taas üks tervik.

SOTSIAALSED GARANTIID

Rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalvatele kaitseväelastele laienevad “Kaitseväeteenistuse seaduses” toodud sotsiaalsed garantiid. (toetusi reguleerib KVTSi § 164, pensione §§ 195-212, meditsiiniabi § 163).

Rahvusvahelises sõjalises operatsioonis osalenud kaitseväelasele tagatakse meditsiinilise näidustuse

korral taastusravi riigi kulul Kaitseministeeriumi elarves selleks ette nähtud vahenditest.

Teenistusülesannete täitmise tõttu hukkunud kaitseväelase lastele, vanematele, lesele ja perekonnaseaduse alusel hukkunu ülalpidamisel olnud teistele isikutele kokku maksab riik ühekordset toetust hukkumise kuule eelneva viimase Statistikaameti poolt avaldatud kuukeskmise brutopalga 150-kordses ulatuses (12,5 aastat).

Hukkunud kaitseväelase ülalpeetavatel tekib õigus ka toitjakaotuspensionile. Pensioni arvestamise aluseks on tema pensioni arvestamise summa (palgaseme keskmine + auastmetasu).

Kaadrikaitseväelasele ja reservväelasele, kes teenistusülesannete täitmisel sai kehavigastuse, millega kaasnes ajutine töövõime kaotus üle 30 päeva, maksab riik ühekordset toetust töövõimetuks tunnistamise kuule eelnenud viimase

Statistikaameti poolt avaldatud kuukeskmise brutopalgala ulatuses. Alaliselt töövõime kaotanule makstakse ühekordset toetust sõltuvalt töövõime kaotuse ulatusest.

Töövõime jääva kaotuse puhul tekib kaitseväelase õigus töövõimetus pensionile, milleks on kuni 40 - 80% tema pensioni arvestamise summast.

Kõik makstavad ühekordsed toetused baseeruvad riigi keskmisel palgal. Viimane avaldatud keskmine brutopalk on 11 549 krooni. Praegu on siis toetuse suurus hukkumise korral 1 732 350 krooni).

Kaitseministeerium ja kaitsevägi teevad kõik, et leida kaitseväelase perekonna või omaste murele kõige parem ja sobilikum lahendus ka siis, kui seadus konkreetseid lahendusi ette ei näe.

Rahvusvahelistes sõjalistes operatsioonides osalevatele kaitseväelastele laienevad "Kaitseväeteenistuse seaduses" toodud sotsiaalsed garantiid.

§ 158. MAJUTUS JA TOITLUSTAMINE

(2) Kaadrikaitseväelasele tagatakse väliõppusel, rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil, õhuväe õhusõiduki pardal ja teenistusel mereväe laevadel tasuta toitlustamine kaitseministri kehtestatud korras ja ulatuses.

§ 163. KAITSEVÄELASELE OSUTATAV ARSTIABI JA SELLE EEST TASUMINE

(1) Kaitseväelasele tagatakse riigi kulul arstlik läbivaatus, regulaarsed terviseuuringud, vaktsi-

neerimine ja muu arstiabi üldarstiabiga võrdsustatud ulatuses.

(2) Tervishoiuteenuse osutaja poolt kaitseväelasele osutatud tervishoiuteenuste ja terviseuuringute eest võtab tasu maksmise kohustuse üle Eesti Haigekassa ravikindlustuse seaduses sätestatud korras.

(3) Rahvusvahelises sõjalises operatsioonis osalenud kaitseväelasele tagatakse meditsiinilise näidustuse korral taastusravi riigi kulul Kaitseministeeriumi valitsemisala eelarves eraldi selleks ettenähtud vahenditest.

(4) Ajateenijale ja kaadrikaitseväelasele tagatakse riigi kulul eriarstiabi ja ravimid.

(41) Ajateenijale ja kaadrikaitseväelasele riigi kulul eriarstiabi ja ravimite tagamise korra ja ulatuse kehtestab kaitseminister määrusega.

(5) Isikule, kes haigestub või saab vigastada ajateenistuse kestel teenistusülesannete täitmise tõttu, tagatakse riigi kulul arstiabi ajateenijale ettenähtud ulatuses kuni püsiva töövõimetus tuvastamiseni, kuid mitte kauem kui kuue kuu jooksul, alates reservi arvamisest.

Kaadrikaitseväelastele riigi kulul eriarstiabi ja ravimite tagamise kord ja ulatus on kehtestatud kaitseministri määrusega nr 15 10.mai 2007.a.

§ 165. TOETUSTE JA SAAMATA JÄÄNUD SUMMADE VÄLJAMAKSMINE PÄRIJATELE

Kaitseväelase surma korral makstakse kuue kuu jooksul temale väljamaksmisele kuuluv teenistus-

tasu kaitseväelase teenistust korraldanud ülemale esitatud avalduse ja pärimisõigust tõendava dokumendi alusel välja tema pärijatele.

§ 171. ERAKORRALINE PUHKUS

(1) Kaitseväelasele võib anda erakorralist puhkust teenistustasu säilitamisega kuni seitsmeks päevaks:

- 1) tema abiellumise puhul;
- 2) perekonnaliikme või ülalpeetava raske haiguse või surma korral;
- 3) riigeksamite sooritamiseks või tööalasel koolitusel osalemiseks;
- 4) muudel erakorralistel juhtudel – kaitseväge juhataja (kaitseväge ülemjuhataja) otsuse alusel.

(2) Kaadrikaitseväelasele antakse teenistust korraldava ülema otsusel erakorralist puhkust teenistustasu säilitamisega rahvusvahelises sõjalises operatsioonis rahvusvahelise sõjalise koostöö seaduse tähenduses osalemise ajal või vahetult pärast operatsiooni lõppemist järgmiselt:

- 1) tema osalemise korral rahvusvahelises sõjalises operatsioonis kuni kolm kuud – 10 päeva;
- 2) tema osalemise korral rahvusvahelises sõjalises operatsioonis kuni kuus kuud – 21 päeva.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud erakorralise puhkuse ajaks säilitatakse kaadrikaitseväelasele rahvusvahelises sõjalises operatsioonis osalemise ajal makstav teenistustasu.

§ 172. RAVIJÄRGNE PUHKUS

Kaadrikaitseväelasele antakse kaitseväge arstliku

komisjoni otsuse alusel ravijärgset puhkust teenistustasu säilitamisega kuni kolmeks kuuks.

§ 195. PENSIONI LIIGID

(1) Käesolev seadus sätestab kaitseväelase, reservväelase või eruväelase (edaspidi pensioniõiguslik isik) ja tema perekonnaliikmete järgmised riikliku pensioni liigid:

- 1) väljateenitud aastate pension;
- 2) töövõimetuspension;
- 3) toitjakaotuspension.

Pensionioigusliku isiku ja tema perekonnaliikmete pensionikindlustuses kohaldatakse riikliku pensionikindlustuse seaduse (RT I 1998, 64/65, 1009; 1999, 10, 150; 97, 857) sätteid, kui käesolev seadus ei sätesta teisiti.

(2) Kaitseväelasel, kes on kaotanud täielikult või osaliselt tööväime teenistuskohustuste täitmise tõttu, tekib õigus töövõimetuspensionile.

(3) Isikul, kes on kaotanud täielikult või osaliselt tööväime seoses haigestumisega kolme kuu jooksul pärast tegevteenistusest vabastamist, kui haigestumise põhjustas teenistuskohustuste täitmine, tekib õigus töövõimetuspensionile.

(4) Kui kaitseväelane teenistusülesannete täitmisel hukkab, tekib tema ülalpidamisel olnud töövõimetutel perekonnaliikmetel ja nendega võrdsustatud isikutel õigus toitjakaotuspensionile.

Teenistusülesannete täitmise tõttu saadud vigastuse või tekkinud haiguse tagajärjel kaitseväge

arstliku komisjoni otsusega püsivalt töövõimetuks tunnistatud kaitsevälasele maksab riik ühekordset toetust:

- 1) osalise töövõimetuse korral töövõime kaotusel 10–30 protsenti – töövõimetuks tunnistamise kuule eelnenud viimase Statistikaameti poolt avaldatud kuukeskmise brutopalgaga kuuekordses ulatuses;
- 2) osalise töövõimetuse korral töövõime kaotusel 40–90 protsenti – töövõimetuks tunnistamise kuule eelnenud viimase Statistikaameti poolt avaldatud kuukeskmise brutopalgaga 24-kordses ulatuses;
- 3) täieliku töövõimetuse korral töövõime kaotusel 100 protsenti – töövõimetuks tunnistamise kuule eelnenud viimase Statistikaameti poolt avaldatud kuukeskmise brutopalgaga 84-kordses ulatuses.

§ 199. TÖÖVÕIME KAOTUSE TUVASTAMINE

Kaitsevälase töövõime kaotuse astme, selle tekke aja ja põhjused tuvastab kaitseväge arstlik komisjon, kes määrab ka püsiva töövõimetuse astme.

§ 200. TÖÖVÕIMETUSPENSIONI SUURUSE ARVESTAMISE ALUS

Töövõimetuspensionide suuruse arvestamise aluseks on kaitsevälasele tema töövõime kaotuse astmele vastavalt määratud püsiva töövõimetuse aste, kaadrikaitsevälasele tema pensioni arvestamise summa ning ajateenijale ja reservvälasele viimane Statistikaameti poolt avaldatud kuukeskmise brutopalk kalendriaastas.

Kaadrikaitsevälasele ja reservvälasele, kes teenistusülesannete täitmisel sai kehavigastuse, millega kaasnes ajutine töövõime kaotus üle 30 päeva, maksab riik ühekordset toetust töövõime- tuks tunnistamise kuule eelnenud viimase Statistikaameti poolt avaldatud kuukeskmise brutopalgas ulatuses.

Teenistusülesannete täitmise tõttu saadud vigastuse või tekkinud haiguse tagajärjel kaitseväge arstliku komisjoni otsusega püsivalt töövõimetuks tunnistatud kaitsevälasele maksab riik töövõimetuspensionid.

§ 201. TÖÖVÕIMETUSPENSIONI ARVUTAMINE

Töövõimetuspension arvutatakse pensioni arvestamise summast (ametikohta teenistustasu keskmise ja auastmetasu summa) järgmises ulatuses:

- 1) täielik püsiv töövõimetus – 80%;
- 2) osaline püsiv töövõimetus alates 50% – 60%;
- 3) osaline püsiv töövõimetus alla 50% – 40%.

§ 202. TOITJAKAOTUSPENSIONILE ÕIGUST OMAVAD PEREKONNALIIKMED

(1) Kaitsevälase surma korral on õigus toitjakaotuspensionile tema lapsel, vanemal või lesel, sõltumata sellest, kas pensionitaotleja oli toitja ülalpidamisel või mitte.

(2) Toitjakaotuspensionile õigust omavad perekonnaliikmed ja nendega võrdsustatud isikud on:

- 1) laps, vend, õde või lapselaps, kes on alla 18-aastane (alla 24-aastane gümnaasiumi või kutseõppeasutuse päevases õppevormis või täiskoormusega õppiv õpilane või ülikooli või

rakenduskõrgkooli täiskoormusega õppiv üliõpilane) või sellest east vanem, kui ta on tunnistanud töövõimetuks enne 18-aastaseks (päevases õppevormis või täiskoormusega õppija enne 24-aastaseks) saamist. Vennal, õel või lapselapsel on õigus pensionile siis, kui tal ei ole töövõimelisi vanemaid.

2) pensionieas või püsivalt töövõimetu vanem või lesk, kelle abielu toitjaga oli kestnud vähemalt viis aastat;

3) lahutatud abikaasa, kui ta jõudis pensioniikka või tunnistati püsivalt töövõimetuks enne abielu lahutamist;

4) üks vanematest, lesk või eestkostja, kes ei tööta ning kasvatab toitja alla 18-aastaseid lapsi, vendi, õdesid või lapselapsi oma perekonnas.

(3) Võõraslapsel, -vennal või -õel ning kasulapsel,

kes ei saa elatist oma vanematelt, samuti võõrasvanemal on õigus saada toitjakaotuspensionini võrdselt toitja oma lapse, venna, õe või vanemaga.

(4) Kaitseväelase lapsendajal on õigus saada pensioni võrdselt kaitseväelase vanemaga ning kaitseväelase poolt lapsendatud lapsel võrdselt kaitseväelase lapsega.

§ 205. PENSIONI TAOTLEMINE

Pensionit taotlemine toimub riikliku pensionikindlustuse seaduses sätestatud korras.

§ 207. PENSIONI MÄÄRAMISE ALGTÄHTAEG

(1) Pension määratakse sellele pensioniliigile õiguse tekkimise päevast, milleks on:

1) väljateenitud aastate pensioni taotlemisel – lepingulisest teenistusest vabastamise või erru või reservi arvamise päev või pensioni määramiseks vajalike dokumentide esitamise päev;

2) töövõimetuspensionini taotlemisel – püsiva töövõimetuse astme määramise või tegevteenustest vabastamise päev;

3) toitjakaotuspensionini taotlemisel – kaitseväelase surma või teadmata äraolijaks tunnistamise päev.

§ 208. PENSIONI MÄÄRAMISE TÄHTAEG

(1) Väljateenitud aastate pension määratakse eluajaks.

(2) Töövõimetuspension määratakse ajaks, millal kaitseväe arstlik komisjon on kaitseväelase tunnistanud osaliselt või täielikult töövõimetuks.

(3) Toitjakaotuspension määratakse ajaks, millal isik vastab käesoleva seaduse §-s 202 sätestatud tingimustele.

VAATA LISAKS

- www.riigiteataja.ee/ert/ert.jsp?link=actPreSelect&replstring=33&dyn=614387&id=949612!pr164lg2

KAITSEMINISTEERIUM